

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO

Diplomsko delo

**INŠPEKCIJSKI NADZOR S Poudarkom NA
TRŽNEM INŠPEKTORATU REPUBLIKE
SLOVENIJE**

Špela Postrpinjek

Ljubljana, september 2011

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA UPRAVO

DIPLOMSKO DELO

**INŠPEKCIJSKI NADZOR S Poudarkom NA TRŽNEM
INŠPEKTORATU REPUBLIKE SLOVENIJE**

Kandidatka: Špela Postrpinjek

Vpisna številka: 04036767

Študijski program: visokošolski študijski program Uprava prva stopnja

Mentor: doc. dr. Gregor Virant

Ljubljana, september 2011

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Špela Postrpinjek, študentka visokošolskega študija Uprava prva stopnja, z vpisno številko 04036767, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: Inšpekcijski nadzor s poudarkom na tržnem inšpektoratu Republike Slovenije.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega raziskovalnega dela;
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oziroma citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbela, da so vsa mnenja in dela drugih avtorjev oziroma avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu z fakultetnimi navodili;
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo, predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerimi so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po Pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki Dela FU.

Diplomsko delo je lektorirala Nika Remic.

Ljubljana, 5. 9. 2011

Podpis avtorice:

POVZETEK

V diplomskem delu je opisan inšpekcijski nadzor Republike Slovenije, pri čemer je poudarek na Tržnem inšpektoratu Republike Slovenije. Inšpekcijski nadzor je ena izmed pomembnih funkcij sodobnih držav, saj vzpostavljajo na nek način pravno ravnovesje tako za zavezance, kot tudi za državo. V nadaljevanju je predstavljena tudi zakonska podlaga inšpekcijskega nadzorstva s poudarkom na Zakonu o inšpekcijskem nadzoru in temeljna načela ZIN. Opisani so tudi posamezni inšpektorati in inšpekcijske službe, bodisi samostojni ali v sestavi ministrstev. Diplomsko delo nadaljnje opisuje Tržni inšpektorat RS, ki je tudi rdeča nit tega dela. Tržni inšpektorat RS je organ v sestavi Ministrstva za gospodarstvo, vendar deluje neodvisno in samostojno. Opisana je zakonska podlaga, natančneje Zakon o tržni inšpekciji. Prav tako delo zajema delovna področja Tržnega inšpektorata, posebej varstvo potrošnikov. Ob koncu diplomskega dela pa so še s statističnimi podatki opredeljeni prekrškovni ukrepi.

Ključne besede: inšpekcijski nadzor, Tržni inšpektorat republike Slovenije, varstvo potrošnikov, nadzor, inšpektorati.

SUMMARY

INSPECTIONS FOCUSING ON MARKET INSPECTORATE OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA

The thesis deals with the inspection surveillance in the Republic of Slovenia with main focus on the Market Inspectorate. Inspection is an important aspect of modern states, presenting a legal balance between the interests of the citizens and those of the state. The legal basis for inspection is also presented, mainly focusing at the Inspection Act and its basic principles. Individual inspectorates and services are also presented, which may be either independent bodies or belonging to ministries. The main part of the thesis deals with the Market Inspectorate of the Republic of Slovenia. It is a constituent body of the Ministry of the Economy, but operates independently. In addition to the legal basis of the Market Inspectorate, the Inspection Act, its areas of work, especially the consumer protection, are also described. The final part of the thesis gives statistical data on measures addressing offences .

Keywords: inspection, Market Inspectorate of the Republic of Slovenia, consumer protection, inspectorates

KAZALO VSEBINE

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA.....	iii
POVZETEK.....	v
SUMMARY.....	vi
KAZALO PONAZORITEV.....	x
1 UVOD	1
1.1 VSEBINA IN STRUKTURA NALOGE.....	2
1.2 METODOLOŠKI IN HIPOTETIČNI NAMEN DIPLOMSKEGA DELA.....	2
2 SLOŠNO O INŠPEKCIJSKEM NADZORU	3
2.1 INŠPEKCIJSKI NADZOR	3
2.2 ZAKONSKE PODLAGE, POUDAREK NA ZIN.....	3
2.2.1 OBSEG VELJAVNOSTI ZIN	4
2.3 NAČELA ZIN	4
2.3.1 NAČELO VARSTVA JAVNEGA INTERESA IN PRAVIC STRANK	4
2.3.2 NAČELO SAMOSTOJNOSTI	5
2.3.3 NAČELO SORAZMERNOSTI.....	5
2.3.4 NAČELO JAVNOSTI.....	5
2.4 PRISTOJNOST V INŠPEKCIJSKIH POSTOPKIH	6
2.4.1 STVARNA PRISTOJNOST	6
2.4.2 KRAJVENA PRISTOJNOST.....	6
2.4.3 PERSONALNA PRISTOJNOST	6
2.5 FAZE POSTOPKA.....	6
2.5.1 PRVOSTOPENJSKI POSTOPEK	7
2.5.2 UGOTOVITVENI IN DOKAZNI POSTOPEK.....	7
2.5.3 PREVENTIVNI UKREPI	8
2.5.3.1 Ukrepi inšpektorjev	8
2.6 NOTRANJI IN ZUNANJI INŠPEKCIJSKI NADZOR.....	8
2.6.1 NOTRANJI INŠPEKCIJSKI NADZOR	8
2.6.2 ZUNANJI INŠPEKCIJSKI NADZOR.....	9
3 INŠPEKTORATI IN INŠPEKCIJSKE SLUŽBE V REPUBLIKI SLOVENIJI.....	11
3.1 SAMOSTOJNI.....	11

3.1.1	AGENCIJA ZA POŠTO IN ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE RS	11
3.1.2	INFORMACIJSKI POOBlašČENEC.....	11
3.2	V SESTAVI MINISTRSTEV	12
3.2.1	CARINSKA UPRAVA RS - CURS.....	12
3.2.2	DAVČNA UPRAVA RS - DURS	12
3.2.3	URAD RS ZA NADZOR PRORAČUNA, PRORAČUNSKA INŠPEKCIJA	13
3.2.4	URAD RS ZA NADZOR PRIREJANJA IGER NA SREČO	13
3.2.5	INŠPEKTORAT RS ZA JAVNO UPRAVO	14
3.2.6	INŠPEKTORAT RS ZA KEMIKALIJE - IRSK	14
3.2.7	UPRAVA RS ZA VARSTVO PRED NEVARNIMI SEVANJU - URSVS.....	14
3.2.8	ZDRAVSTVENI INŠPEKTORAT RS	15
3.2.9	INŠPEKCIJA ZA SEVALNO IN JEDRSKO VARNOST	15
3.2.10	INŠPEKTORAT RS ZA OKOLJE IN PROSTOR	16
3.2.11	INŠPEKTORAT RS ZA DELO	16
	INŠPEKTORAT RS ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE, ELEKTRONSKO PODPISOVANJE IN POŠTO (IRSEKEPP)	17
3.2.12	INŠPEKTORAT RS ZA ENERGETIKO IN RUDARSTVO (IRSER)	17
3.2.13	TRŽNI INŠPEKTORAT RS - TIRS.....	17
3.2.14	INŠPEKTORAT RS ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN HRANO.....	17
3.2.14.1	Fitosanitarna inšpekcija	18
3.2.14.2	Gozdarska inšpekcija	18
3.2.14.3	Inšpekcija za kakovost živil	18
3.2.14.4	Inšpekcija za kontrolo krme	19
3.2.14.5	Kmetijska inšpekcija	19
3.2.14.6	Lovska in ribiška inšpekcija	19
3.2.14.7	Vinarska inšpekcija.....	19
3.2.15	INŠPEKTORAT RS ZA KULTURO IN MEDIJE - IRSKM.....	20
3.2.16	INŠPEKTORAT RS ZA NOTRANJE ZADEVE.....	20
3.2.17	INŠPEKTORAT RS ZA OBRAMBO	20
3.2.18	INŠPEKTORAT RS ZA VARSTVO PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI 21	
3.2.19	INŠPEKTORAT RS ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT	22
3.2.20	JAVNA AGENCIJA RS ZA ZDRAVILA IN MEDICINSKE PRIPOMOČKE	22
3.2.21	PROMETNI INŠPEKTORAT RS.....	23
3.2.22	INŠPEKCIJA RS ZA LETALSKI PROMET	23

3.2.23	URAD RS ZA MEROSLOVJE	23
4	TRŽNI INŠPEKTORAT REPUBLIKE SLOVENIJE.....	25
4.1	DELOVNA PODROČJA TRŽNEGA INŠPEKTORATA RS	28
4.2	VARSTVO POTROŠNIKOV	28
4.3	VARNOST PROIZVODOV	29
4.4	AKCIJA ZBUDIMO SE.....	30
4.5	ZAKONODAJA	31
4.5.1	ZAKON O TRŽNI INŠPEKCIJI	32
4.6	STATISTIČNI PODATKI S POROČJA VARSTVA POTROŠNIKOV	34
5	PROBLEMATIKA INŠPEKCIJSKEGA NADZORSTVA NA PODROČJU TRŽNE INŠPEKCIJE.....	38
6	ZAKLJUČEK	40

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO TABEL

Tabela 1: seznam inšpektoratov in inšpekcijskih služb	24
Tabela 2: Število zaposlenih na TIRS-u v letih 2007-2010.....	25
Tabela 3: Število prijav v obdobju 2008-2010.....	34
Tabela 4: število opravljenih pregledov s področja Zakona o varstvu potrošnikov	34
Tabela 5: Število prekrškovnih ukrepov v letih 2008-2010	35

KAZALO SLIK

Slika 1: Organ upravnega inšpekcijskega nadzora	10
Slika 2: Organigram Tržnega inšpektorata RS.....	27
Slika 3: Logotip akcije "Zbudimo se".....	31
Slika 4: Število prekrškovnih ukrepov v letu 2008.....	36
Slika 5: Število prekrškovnih ukrepov v letu 2009.....	36
Slika 6: Število prekrškovnih ukrepov v letu 2010.....	37

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

Republika Slovenija	RS
Zakon o inšpekcijskem nadzoru	ZIN
Zakon o splošnem upravnem postopku	ZUPr
Zakon o državni upravi	ZDU
Tržni inšpektorat republike Slovenije	TIRS
Zakon o varstvu potrošnikov	ZVPot
Zakon o tržni inšpekciji	ZTI
Davčna uprava RS	DURS
Veterinarska uprava RS	VURS
Carinska uprava RS	CURS
Agencija za pošto in elek. komunikacije RS	APEK
Informacijski pooblaščenec	IP
Inšpektorat za javno upravo	IJU
Inšpekcija za kemikalije	IRSK
Inšpektorat za sevalno in jedrsko varnost	URSJV
Inšpektorat RS za delo	IRSD
Inšpektorat RS za elektronske komunikacije, elektronsko podpisovanje in	IRSEKEPP

pošto

Inšpektorat RS za energetiko in rudarstvo	IRSER
Inšp. RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano	IRSKGH
Inšpektorat RS za kulturo in medije	IRSKM
Inšpektorat RS za notranje zadeve	MNZ
Inšpektorat RS za obrambo	IRSO
Inšpektorat RS za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami	IRSVNDN
Zdravstveni inšpektorat RS	ZIRS

1 UVOD

Kadar slišimo besedo inšpekcija, najprej pomislimo, da gre za nekaj slabega, nekaj proti nam nastrojenega, pa vendar ni tako. Država z inšpekcijskim nadzorstvom varuje tako naše interese, interese strank kot tudi interese v svojo korist. Neka sinergija mora obstajati, država mora delovati obojestransko. Na eni strani mora varovati pravice potrošnikov pred prodajalci oz. izvajalci, na drugi strani pa preverja tudi, ali potrošniki oz. prebivalci delujejo v skladu z zakoni. Na primer ali ima hiša, ki so jo zgradili, dovoljenje, ali je bil avto pripeljan iz tujine po legalni poti? Vse to preverja inšpekcijski nadzor v Sloveniji. Tukaj velja omeniti, da inšpekcija deluje bolj v korist podrejenih subjektov; poudarek je bolj na nadzoru spoštovanja predpisov nadrejenih nad podrejenimi.

Posebej sedaj, ko so še vedno vidne posledice recesije, skušajo prodajalci izkoristiti nevednost potrošnikov in jih zavesti. Nekaterim ne izdajo računa, drugim nočejo zamenjati izdelka, spet tretji niti ne vedo, da imajo pravico pokvarjen izdelek vrniti. Pred dnevi se mi je pripetilo, da sem v samopostrežni trgovini (Spar) kupila njihov izdelek (balzam za ustnice), ki pa se je izkazal za pokvarjenega. Seveda sem naslednji dan z računom odšla nazaj in zahtevala menjavo blaga, vendar mi ga prodajalka ni hotela zamenjati, ker nisem več imela embalaže. Vprašala sem jo, kaj bi na to porekel tržni inšpektor, – izdelek je brez besed zamenjala za novega.

Včasih se nam zdi, da bomo nesramni, če opozorimo in bomo tiste »tečne stranke«, pa ni tako. S tem delamo škodo samo sebi, trgovci pa dosežejo svoje. Biti moramo vztrajni in se boriti za svoje pravice, če je izdelek pokvarjen ali storitev nepravilno izpeljana. Velikokrat je moč opaziti v trgovinah pokvarjene izdelke, ko pa trgovca na to opozorimo, nas grdo pogleda in ko se obrnemo stran, izdelek vrne na polico. To se mi ne zdi prav, ampak na srečo je tega vedno manj, inšpektorji so kljub prevelikemu obsegu dela dokaj uspešni na svojem področju.

V mojem diplomskem delu bo natančneje predstavljen Tržni inšpektorat Republike Slovenije (TIRS) in njegovo delovanje. V nalogi skušam ugotoviti, katere so pristojnosti Tržnega inšpektorata Republike Slovenije, zakonsko urejenost tega področja in na kakšen način opozarja in ščiti potrošnike pred zlorabo zakonodaje. Prav tako me je zanimalo, kaj lahko storimo sami, da ne bomo žrtev zlorabe, kakšne so naše pravice, ki nam jih kršitelji pogosto kršijo in na kakšen način naj to uredimo.

Opredelila bom zakonodajo, ki je pomemben člen pri izvajanju nadzora in določitev kazni za kršitelje. Zakon tudi omenja pravila, ki jih morajo spoštovati inšpektorji pri svojem delu, in kriterije, ki jih morajo izpolniti, da postanejo inšpektorji.

Na koncu naloge predstavljam aktualno problematiko inšpekcijskega nadzorstva na področju tržne inšpekcije. Poleg omenjene problematike sem za svoje delo uporabila tudi poročila Tržnega inšpektorata Republike Slovenije, s katerimi sem lahko analizirala podatke.

1.1 VSEBINA IN STRUKTURA NALOGE

Osnovni namen mojega diplomskega dela je predstaviti zakonsko ureditev inšpekcijskega nadzorstva v Republiki Sloveniji ter predstaviti področje dela inšpekcij, natančneje tržnega inšpektorata Republike Slovenije. Kot osnovni cilj diplomskega dela sem si zadala, da bom predstavila delovanje inšpekcij, podrobneje prikazala delovanje tržnega inšpektorata Republike Slovenije, njihove naloge, ter delo inšpektorjev, njihova pooblastila ter načela delovanja. Prav tako bom v okviru tega dela predstavila ZIN in ZUP, vendar samo do točke, kjer se pojasni delo inšpektorjev in samega inšpektorata, saj bi ju bilo drugače preveč obsežno razčleniti. Cilj tega dela je predstaviti inšpekcijski nadzor v Sloveniji, s poudarkom na Tržnem inšpektoratu Republike Slovenije.

Moje diplomsko delo je sestavljeno iz dveh delov in sicer iz predstavitve inšpekcijskega nadzora in inšpektoratov ter Tržnega inšpektorata Republike Slovenije. Prvi del zajema predstavitev inšpekcijskega nadzora, zakonsko ureditev, pooblastila inšpektorjev, ukrepe ter načela delovanja. Drugi del pa je sestavljen iz opisa Tržnega inšpektorata Republike Slovenije, organizacije inšpektorata ter zakonodaje. Opišem tudi delo inšpektorjev in na kratko predstavim tudi statistiko inšpekcijskih ukrepov za zadnja tri leta.

1.2 METODOLOŠKI IN HIPOTETIČNI NAMEN DIPLOMSKEGA DELA

Pri pisanju diplomskega dela bom na začetku uporabila metodo analiziranja – analizirala bom primarne vire, to so zakoni in podzakonski akti, prav tako pa bom uporabila tudi sekundarne vire kot so knjige, članki itd. Glavna metoda pri pisanju diplomskega dela bo deskriptivna metoda. S to metodo bom opisala delo inšpekcije ter procese. Prav tako bom s pomočjo komparacije in kompilacije povzela nekatera dejstva ter povzela nekaj stališč in sklepov drugih avtorjev.

V največjo pomoč pri pridobitvi podatkov bo internet, in sicer pri pridobivanju nekaterih člankov, zakonske podlage, statističnih podatkov in poročil tržnega inšpektorata, iz katerih bom analizirala podatke, potrebne za izdelavo diplomskega dela.

2 SLOŠNO O INŠPEKCIJSKEM NADZORU

2.1 INŠPEKCIJSKI NADZOR

Kadar govorimo o konceptu sodobne države, seveda ne smemo mimo nadzora, natančneje inšpekcijskega nadzora. Definicijo inšpekcijskega nadzora bi lahko oblikovali takole: »Gre za aktivnosti pooblaščenih oseb, da v imenu države ali katere druge državne službe (npr. občine), zagotavljajo spoštovanje veljavnih predpisov.« (Kovač, 2010, lastni zapiski s predavanj).

V širšem smislu lahko govorimo o inšpekcijskem nadzoru, kadar gre za presojo skladnosti, za ugotovljene prakse ali dejavnosti, stanja objektov in naprav z veljavnimi načeli, standardi, normativi, z doktrino ali zakoni. Drugi pomen inšpekcijskega nadzorstva pa je v širšem kontekstu zagotavljanje pravne varnosti. Pri inšpekcijskem nadzorstvu v ožjem smislu gre za izvajanje same strokovne dejavnosti na določenem delovnem področju ministrstev (Stojin, 1996, str. 30).

2.2 ZAKONSKE PODLAGE, POUDAREK NA ZIN

Inšpekcijski nadzor poleg področnih predpisov ureja Zakon o inšpekcijskem nadzoru, (v nadaljevanju ZIN) iz leta 2002, ki ureja pravice in dolžnosti inšpektorja, organiziranost inšpekcij, pooblastila inšpektorjev, postopek inšpekcijskega nadzora, inšpekcijske ukrepe in odškodninsko odgovornost inšpektorjev. Pri upoštevanju tega zakona pa veljajo še druga pravila, to so pravila subsidiarnosti¹. Kadar inšpektorji postopajo po ZIN, morajo seveda uporabljati določbe Zakona o splošnem upravnem postopku, v nadaljevanju ZUP. Kot zanimivost naj omenim še načela – po ZUP in ZIN je vseh skupaj 13 načel, ki jih uporabljajo inšpektorji, od tega 9 iz ZUP in 4 iz ZIN (načelo samostojnosti, javnosti, varstva javnega in zasebnih interesov, sorazmernosti).

Pred ZIN točno določenega zakona o inšpekciji ni bilo, bilo je le 10 členov v Zakonu o upravi ZDI-1, le-ta pa je veljal le za državne inšpekcije, ne pa tudi za občinske. Pet let kasneje, leta 2007, je bil zakon noveliran in sicer je novela uvedla dva tipa inšpekcijskih postopkov, upravne inšpekcijske postopke in prekrškovne inšpekcijske postopke. Prvi je zagotovil, da bodo naslovniki predpisov spoštovali veljavno zakonodajo, tako da ne bo prizadet niti javni interes niti pravice tretjih oseb. Drugi pa je kaznoval osebo, ki je že storila nek prekršek, in ji določil globo.

¹ Poznamo dvojno in trojno subsidiarnost, ki sta v inšpekcijah najbolj pogosti, pomenita pa, da se zakoni uporabljajo podrejeno, se pravi od najbolj opredeljenega področnega zakona, k najbolj splošnemu.

Poznamo dve vrsti nadzora, in sicer redni ter dodatni. Prvi se izvaja po programu inšpektorata, prav tako pa se izvaja dodatni, ki se deli na izredni² ter naknadni³. (Kovač, 2010, lastni zapiski s predavanj)

2.2.1 OBSEG VELJAVNOSTI ZIN

ZIN velja za vse inšpekcije ne glede na področje (tržna, šolska, veterinarska ...). Cilj ZIN je, da poenoti delovanje vseh teh inšpekcij glede načel delovanja, pooblastil in forme ukrepov inšpektorjev.

ZIN velja za državne in za občinske inšpekcije. Za prve velja v celoti, za občinske pa 3 členi⁴ glede organizacije ne veljajo. Občinska je le komunalna inšpekcija, izvaja pa se na območju cele države.

ZIN velja v celoti za zunanje inšpekcije, za notranje pa samo delno glede načel in pooblastil, ne pa tudi glede ukrepov. Zunanja je tista, ki nadzira zasebno pravne subjekte, notranja pa deluje znotraj uprave tako, da notranji inšpektor nadzira druge javne uslužbenke. Poznamo 4 notranje inšpekcije: upravno, uslužbensko, proračunsko in obrambno inšpekcijo. (Jerovšek in Kovač, 2008, str. 167–168)

2.3 NAČELA ZIN

V inšpekcijskih postopkih se morajo primarno upoštevati temeljna načela ZUP in sicer: načelo zakonitosti, varstva pravic strank in varstva javnih koristi, materialne koristi, načelo zaslišanja stranke, proste presoje dokazov, načelo dolžnosti stranke govoriti resnico in pošteno uporabljati pravice, načelo samostojnosti pri odločanju, pravice do pritožbe in še zadnje načelo ekonomičnosti postopka⁵. Naj omenim še, da dve načeli – načelo samostojnosti in javnega in zasebnih interesov, predstavljata samo dopolnitev. (Jerovšek in Kovač, 2008, str. 168)

2.3.1 NAČELO VARSTVA JAVNEGA INTERESA IN PRAVIC STRANK

To načelo je dopolnitev 7. člena ZUP. Cilji inšpekcijskega nadzora je zagotavljanje javnega interesa in prisila naslovnikov, da spoštujejo veljavno zakonodajo, kar je vsebina tega načela. Naj pa omenim še, da ZIN definira pojem javnega interesa drugače kot ZUP in sicer:

Življenje in zdravje ljudi je v ZIN enako opredeljeno kot v ZUP; ZUP ščiti večje premoženje, ZIN pa varuje tudi malo premoženje; ZUP ščiti samo javno korist, ZIN pa tudi okolje; ZUP ščiti javni red in mir, ZIN pa zdravje in življenje živali. Poleg tega ZIN še

² Glede na prijavo občana.

³ Ali ugotovljeni kršitelj še vedno krši predpise ali ne .

⁴ 8-11. Člen ZIN

⁵ Ur.l. RS, št. 80/1999, Ur.l. RS, št. 70/2000, 52/2002, 73/2004, 22/2005-UPB1, 119/2005, 24/2006-UPB2, 105/2006-ZUS-1, 126/2007, 65/2008, 47/2009 Odl.US: U-I-54/06-32 (48/2009 popr.), 8/2010, člani od 6-14.)

določa, da je v primeru kolizije med javnim in zasebnim interesom dovoljeno v zasebni interes poseči samo, kolikor je potrebno, da se zaščiti javni interes.

2.3.2 NAČELO SAMOSTOJNOSTI

»Določa, da so inšpektorji pri izvajanju inšpekcijskega nadzora samostojni v okviru svojih pooblastil.« (Jerovšek in Kovač, 2008, str. 169)

Inšpektor ima določena pooblastila po 18. in 19. členu ZIN, postopek vodi od začetka do konca z zakonskim pooblastilom za določanje, ne le vodenje postopka.« (Kovač, 2008) Načelo lahko izrazimo na dveh ravneh, in sicer naravni uradne osebe⁶ in na ravni organa⁷. To načelo tudi določa pogoje, ki jih morajo izpolnjevati tisti, ki kandidira za inšpektorja. Ti pogoji so naslednji:

Primerna izobrazba in delovne izkušnje, ki jih določa zakon o javnih uslužbencih: po starem sistemu univerzitetna izobrazba, po bolonjskem sistemu pa magisterij, 5 let delovnih izkušenj (magister za tretjino manj) in narejen inšpektorski izpit, ki vključuje znanje ZUP, ZIN, kazenskega prava in zakonika, področne zakonodaje in pa prekrškovnih postopkov. To načelo omenja tudi začasnega inšpektorja, to je tisti, ki izpolnjuje prva dva pogoja, navedena v zgornjem odstavku, nima pa še narejenega inšpektorskega izpita, katerega je dolžan narediti v enem letu. (ZIN-UPB1, 4. člen)

2.3.3 NAČELO SORAZMERNOSTI

To načelo zahteva od inšpektorjev, da se na podlagi težje kršitve, pravilno odločijo za sankcijo, ki bo sledila. To vključuje tudi primer, kadar ima inšpektor na voljo več ukrepov za doseg istega cilja, primoran pa je izbrati najmilejšega. Prav tako je to načelo pomembno pri določanju roka, ki ga inšpektor odredi za odpravo kršitve, ki je obvezna sestavina izreka inšpektorske odločbe. Inšpektor mora tudi upoštevati, da odredi primeren rok za odpravo nepravilnosti. To naredi tako, da oceni, v kolikem času bi bilo možno nepravilnost odpraviti. Tem krajši je rok, tem večja je nevarnost ponovne kršitve – ta se posebej odraža pri stopnjevanju ukrepov, ki jih izreče inšpektor; če zavezanec ne upošteva milejšega ukrepa, ki ga je odredil inšpektor, le ta odredi strožjega. (ZIN-UPB1, 7. člen)

2.3.4 NAČELO JAVNOSTI

To načelo opozarja inšpektorja, da mora svoje ugotovitve deliti z javnostjo, saj so le-te v skupnem javnem interesu. Kot primer lahko navedemo zvezo potrošnikov Slovenije, ali pa različne epidemije bolezni. »Gre za izraz preventivnega in ne le represivnega delovanja inšpekcij v smislu partnerske uprave.« (Jerovšek in Kovač, 2008, str. 171)

⁶ Inšpektor

⁷ Inšpekcijska enota v organu, inšpektorat samostojen.

Poleg teh načel pa ZIN navaja še tri načela, ki so pomembna za delovanje glavnega inšpektorata. Ta načela so: zakonitost, učinkovitost in kakovost.

2.4 PRISTOJNOST V INŠPEKCIJSKIH POSTOPKIH

2.4.1 STVARNA PRISTOJNOST

Pomeni, da vsaka inšpekcija deluje na svojem področju, ZIN pa določa dve izjemi:

Kadar inšpektor izven svoje pristojnosti opazi kršitev, za katero so pristojne druge inšpekcije, in bi zaradi odlašanja nastale posledice, sestavi zapisnik in ga pošlje pristojni inšpekciji. V tem primeru inšpektor izda začasno odločbo, ki velja, dokler pristojna inšpekcija ne ukrepa dalje. Pri tem izda začasno odločbo izven svoje pristojnosti, če gre za nujne ukrepe, ki so v javnem interesu.

Izvaja se sodelovaje inšpekcij v inšpekcijskem svetu. Inšpekcijski svet lahko organizira skupne akcije večjih inšpekcij zoper enakega kršitelja.

Odločanje na občinski ravni: kadar se odloča na 1. stopnji, je pristojna za izdano odločbo občinska uprava, o pritožbi na drugi stopnji pa odloča župan. Odločanje na državni ravni na 1. stopnji odloča inšpektorat oz. drug organ v sestavi ministrstva, na 2. stopenjski pritožbi pa določa ministrstvo v sestavi katerega je inšpektorat (Kovač, 2010, lastni zapiski s predavanj in Jerovšek in Kovač, 2008, str. 172-173).

2.4.2 KRAJVENA PRISTOJNOST

Inšpektorji so po večini pristojni na območju cele države, čeprav imajo območne enote; občinske inšpekcije so vedno pristojne za svojo občino, razen v primeru, kadar je posamezna inšpekcija pristojna za več občin skupaj. Zakon omogoča tudi ustanovitev medobčinskega inšpektorata kot obliko skupne občinske uprave. (Jerovšek in Kovač, 2008, str. 172–173)

2.4.3 PERSONALNA PRISTOJNOST

Pri personalni pristojnosti pa se sprašujemo, kateri inšpektor je pristojen za posamezne postopke: glavni inšpektor, inšpektor, začasni inšpektor, druge uradne osebe.

2.5 FAZE POSTOPKA

Postopek je povečini enak, kot ga opredeljuje ZUP, prvostopenjski se konča z odločbo ali sklepom, na drugi stopnji pa uporabimo izredna pravna sredstva, ki so enaka kot po ZUP.

2.5.1 PRVOSTOPENJSKI POSTOPEK

Inšpekcijski postopek na prvi stopnji po ZIN se začne po uradni dolžnosti⁸, in ne na zahtevo stranke. Ko se sam postopek začne, se ne izda noben akt, temveč se postopek začne s tem, ko inšpektor pride v stik z morebitnim kršiteljem. Kot posebnost bi lahko omenili, da posamezni zakoni včasih določijo, da se o začetku postopka izda sklep. ZIN posebej določa pooblastila inšpektorja, ki se uporabljajo med postopkom samim, namen teh pooblastil pa je, da inšpektor ugotovi, ali je prišlo do kršitve zakona ali ne. (Kovač, 2010, lastni zapiski s predavanj)

2.5.2 UGOTOVITVENI IN DOKAZNI POSTOPEK

Inšpektorji vodijo skrajšane in posebne ugotovitvene postopke; skrajšani pridejo v poštev pri nujnih ukrepih, kadar je ogrožen javni interes. Kadar pa ne gre za ogrožen javni interes, pa se vodi posebni ugotovitveni postopek. To pomeni, da zaslišijo priče, opravijo se ogledi, ustne obravnave ... Inšpektorji uporabijo vsa dokazna sredstva, ki jih opredeljuje ZUP, kot so izvedenci, priče, listine, izjave stranke itd. ZIN določa, da inšpektor:

- samostojno opravlja naloge nadzora,
- vodi inšpekcijski postopek,
- vodi hitri prekrškovni postopek,
- samostojno izdaja sklepe, odločbe in druge akte v inšpekcijskih in prekrškovnih postopkih.

Pooblastila inšpektorjev, ki jih imajo pravico uporabljati pri opravljanju nadzora, pa so naslednja:

- kadar bi inšpektor zaradi narave dela moral vstopiti v zasebne prostore in opraviti pregled, mu je to dovoljeno brez soglasja zavezanca, razen v primeru, če gre za stanovanje ali hišo, v kateri biva; takrat mora priskrbeti odredbo sodišča ali pisno soglasje zavezanca;
- inšpektor ima dovoljenje, da sme odvzeti vzorce in to na stroške zavezanca;
- prav tako ima pooblastilo, da opravlja preglede naprav in strojev;
- ima pravico identificirati osebe;
- sme fotografirati ali snemati;
- v primeru, ko bi to bilo nujno, sme zaprositi za asistenco policije;
- sme odvzeti dokumente zavezanca, vendar le za čas 15 dni,
- kadar ugotovi, da prihaja do kršitev in posledic, v katere so vpeljane tretje osebe, sme odrediti začasno prepoved opravljanja dejavnosti.

(Jerovšek in Kovač, 2008, str. 178–181)

⁸ Na podlagi zapažanj, po rednih letnih načrtih ali na prijavo.

2.5.3 PREVENTIVNI UKREPI

Naj omenim še, da se mora inšpektor kot urada oseba vedno identificirati in to z izkaznico in značko. Po koncu pregleda na prvi stopnji se postopek zaključi na več načinov, in sicer: kadar inšpektor ne ugotovi kršitve, se postopek zaključi s sklepom⁹, stroške postopka plača organ. V primeru, kadar pa inšpektor ugotovi kršitve, mora po načelu sorazmernosti izreči oz. stopnjevati več ukrepov, pri čemer se stopnjujejo od najmilejšega do najhujšega.

2.5.3.1 Ukrepi inšpektorjev

Opozorilo oziroma preventiva:

Po končanem inšpekcijskem pregledu inšpektor izreče ustno opozorilo, ukrep pa zapiše v zapisnik o inšpekcijskem nadzoru: kaj se je zgodilo, rok, v katerem mora popraviti in predložiti dokazilo o izpolnitvi ukrepov in pa, katero obliko kontrole bo inšpektor v prihodnje nadziral, ali je zavezanec upošteval navodila inšpektorja. Dokazilo podpišeta oba, zavezanec in inšpektor. Zavezanec ima 48 ur časa za morebitne pritožbe. V primeru, da pri prihodnjem nadzoru inšpektor ugotovi, da je zavezanec upošteval navodila inšpektorja, postopek ustavi s sklepom in se zbriše. Kadar pa zavezanec ne upošteva navodil in jih še naprej huje krši, pa inšpektor nadaljnje uporabi naslednje ukrepe.

Redni kurativni ukrepi:

V primeru, da zavezanec ne spoštuje zakona, mu inšpektor z ureditveno odločbo naloži, da je primoran urediti svoje stanje. Kadar zavezanec ne izpolni pogojev in se kršitev nadaljuje po roku tridesetih dni, pa se uvede prisilna izvršba. Poleg ureditvene odločbe ima inšpektor pravico voditi prekrškovni postopek, za katerega je značilno, da se konča z globo, prav tako lahko poda ovadbo za storjeno kaznivo dejanje in sicer državnemu tožilstvu, na koncu lahko sodišču predlaga druge ukrepe.

Posebni ukrepi:

Če zavezanec ne spoštuje zgoraj navedenih ukrepov, ima inšpektor pooblastila odrediti posebne ukrepe, ki jih odredi z odločbo. Ti pa so lahko npr. izklop telefona, vode, elektrike, zapečatenje prostorov, odredi prepoved dela podizvajalcem itd. (Jerovšek in Kovač, 2008, str. 178–181)

2.6 NOTRANJI IN ZUNANJI INŠPEKCIJSKI NADZOR

2.6.1 NOTRANJI INŠPEKCIJSKI NADZOR

⁹ Sklep o ustavitvi postopka

Notranji inšpekcijski nadzor pomeni nadzor nad delovanjem inšpektorjev; povedano drugače: o notranjem nadzoru govorimo takrat, ko gre za formalnost izvajanja nadzora, kadar ga javna uprava izvaja s svojimi ljudmi, z druge strani pa je takšen nadzor učinkovit, kadar je javna uprava sposobna zagotoviti avtoriteto in pa delovne pogoje nadzornikov (Brejc, 1998, str. 2).

Pri tem ločimo dve obliki izvajanja nadzora, in sicer hierarhični in instančni nadzor.

Hierarhični: pomeni, da so višji hierarhični organi dolžni vseskozi nadzorovati delo podrejenih, ne samo takrat, ko je dana prijava. Posebna oblika izvajanja notranjega inšpekcijske nadzora je nadzor nad izvajanjem posebnih upravnih postopkov in pa spoštovanje zakona o splošnem upravnem postopku. To vrsto nadzora izvaja Ministrstvo za notranje zadeve, delo pa natančneje opravljajo upravni inšpektorji. Le-ti nadzorujejo delo upravnih organov, ki imajo javno pooblastilo ali pravilno uporabljajo dano zakonodajo (Cijan in Grafenauer 2002, str. 113–114).

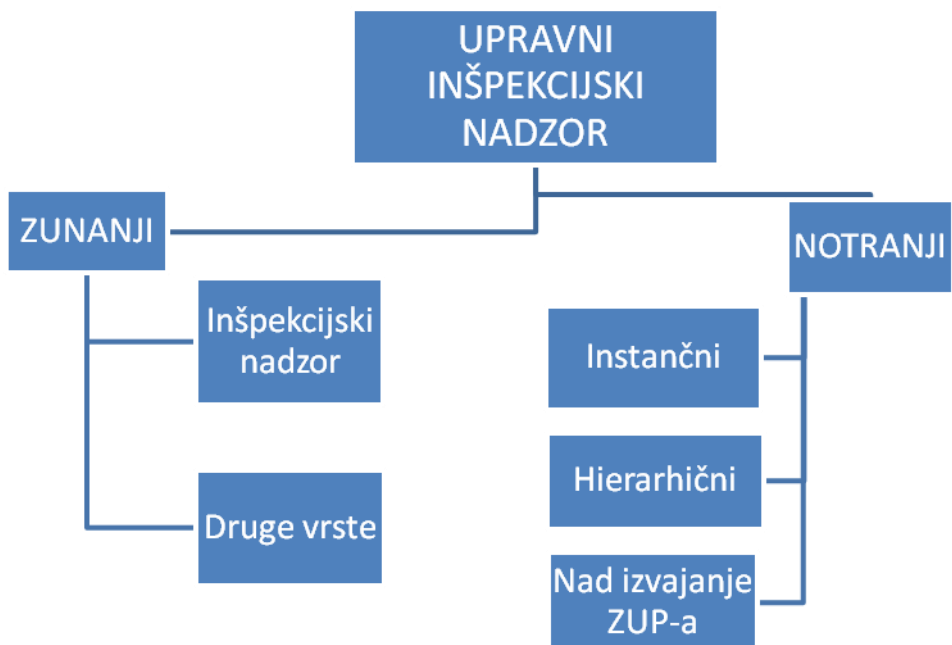
Primer hierarhičnega nadzora bi lahko navedli kot nadzor ministrstva nad upravno enoto ali organom v sestavi ministrstva, ali pa kadar vodja nadzira podrejene (Bugarič et al., 2004, str. 629).

Instančni nadzor uporabimo takrat, kadar stranka v postopku ni zadovoljna z delom inšpektorja in poda pritožbo na drugostopenjski organ ter na tak način izpodbija posamičen upravni akt prvostopenjskega organa. Ta vrsta nadzora je pomembna predvsem zato, ker bolj specifično predstavlja kontrolo zakonitosti in strokovnosti odločbe upravnega organa (Cijan in Grafenauer, 2002, str. 113).

2.6.2 ZUNANJI INŠPEKCIJSKI NADZOR

Zunanji nadzor se izvaja izključno nad subjekti, kot so posamezne fizične osebe in pravne osebe. To delo upravljajo inšpekcijske službe, natančneje inšpektorji na terenu. Namenjen je predvsem za preprečevanje korupcije, preprečevanje goljufij ter drugih nepravilnosti s strani fizičnih in pravnih oseb.

Slika 1: Organ upravnega inšpekcijskega nadzora

Vir: Lasten

3 INŠPEKTORATI IN INŠPEKCIJSKE SLUŽBE V REPUBLIKI SLOVENIJI

3.1 SAMOSTOJNI

Med samostojne inšpekcijske službe spadata Agencija za pošto in elektronske komunikacije RS, ter Informacijski pooblaščenec; posebnost teh pa je, da nimajo inšpektorjev ampak nadzornike.

3.1.1 AGENCIJA ZA POŠTO IN ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE RS

»Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije je neodvisen regulatorni organ, ustanovljen s Sklepom o ustanovitvi Agencije za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 60/01, 52/02 in 80/04), za urejanje in nadzor delovanja na področju elektronskih komunikacij in pošte ter za opravljanje določenih nalog na področju radijske in televizijske dejavnosti.« (Agencija za pošto in elektronske komunikacije RS, 2011))

Agencija za pošto in elektronske komunikacije izvaja nadzor nad:

- radiofrekvenčnim spektrom,
- operaterji elektronskih komunikacij,
- programskimi vsebinami televizije in radia,
- izvajalci poštnih storitev glede na določbe Zakona o izvajanju poštnih storitev.

(E- uprava, 2011)

3.1.2 INFORMACIJSKI POOBLAŠČENEC

1. 1.2006 je po ZinfP¹⁰ bila spoštovana določba ZVOP-1, kar pomeni, da takrat začne delovati informacijski pooblaščenec, ki je nadzorni organ za varstvo osebnih podatkov in ima položaj samostojnega in neodvisnega državnega organa.

(Informacijski pooblaščenec, 2011)

Informacijski pooblaščenec opravlja nadzor na naslednjih področjih varovanja osebnih podatkov:

- nadzoruje zakonitost obdelave osebnih podatkov,
- nadzoruje ustreznost ukrepov za zavarovanje osebnih podatkov ter izvajanja postopkov in ukrepov za zavarovanje osebnih podatkov po 24. in 25. členu tega zakona,

¹⁰ Ur.l. RS, št. 113/2005, Ur.l. RS, št. 51/2007-ZUstS-A, 14/2010 Odl.US: U-I-303/08-9

- nadzoruje izvajanje določb zakona, ki urejajo katalog zbirke osebnih podatkov, register zbirk osebnih podatkov in evidentiranje posredovanja osebnih podatkov posameznim uporabnikom osebnih podatkov,
- nadzoruje izvajanje določb zakona glede iznosa osebnih podatkov v tretjo državo in o njihovem posredovanju tujim uporabnikom osebnih podatkov.

(E-uprava, 2011)

3.2 V SESTAVI MINISTRSTEV

Ministrstvo za finance:

3.2.1 CARINSKA UPRAVA RS - CURS

Deli se na 10 območnih enot in en glavni carinski urad. Carinska uprava RS izvaja naslednje temeljne naloge:

- opravljanje carinskega in trošarinskega nadzora nad blagom ter carinjenje blaga;
- opravljanje nadzora nad zakonitostjo, pravilnostjo in pravočasnostjo izpolnjevanja obveznosti, določenih s carinskimi, trošarinskimi in drugimi predpisi, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna služba,
- preprečevanje in odkrivanje carinskih in trošarinskih prekrškov ter drugih kaznivih ravnanj, določenih s predpisi, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna carinska služba,
- kontrola vnosa, iznosa in tranzita blaga, za katero so predpisani posebni ukrepi,
- pobiranje, vključno s prisilno izterjavo, uvoznih in izvoznih dajatev, drugih dajatev, ki se pobirajo ob uvozu in izvozu, trošarin, proizvodnih dajatev na sladkor ter drugih dajatev, za pobiranje katerih je pristojna carinska služba,
- izvajanje ukrepov zunanjetrgovinske in skupne kmetijske politike,
- izvajanje predpisov Evropske skupnosti in mednarodnih pogodb z delovnega področja carinske službe.

(Ministrstvo za finance, 2011)

3.2.2 DAVČNA UPRAVA RS - DURS

»Generalni direktor je za svoje delo in delo službe odgovoren ministru, pristojnemu za finance. Generalni direktor ima lahko dve namestnici oziroma namestnika, ki mu pomagata pri vodenju. Generalni direktor določi namestnika, ki ga nadomešča v primeru odsotnosti ali zadržanosti z vsemi pooblastili. Davčni urad vodi direktorica oziroma direktor. Direktor odloča v davčnem postopku na prvi stopnji. Direktor je za svoje delo in delo davčnega urada odgovoren generalnemu direktorju. Direktor ima namestnika. Namestnik nadomešča direktorja, kadar je ta odsoten ali zadržan. V Sloveniji imamo 15 davčnih uradov in en posebni davčni urad.«

(Davčna uprava RS , 2011)

Davčna inšpekcija izvaja inšpekcijski nadzor nad izpolnjevanjem davčnih in drugih obveznosti:

- nadzorstvo nad poslovanjem fizičnih oseb in finančnim poslovanjem pravnih oseb,
- ugotavljanje neprijavljenih prihodkov zaradi ugotovitve in plačila davčnih in drugih z zakonom določenih obveznosti fizičnih oseb,
- preverjanje pravilnosti prijavljenih davčnih in z zakonom določenih drugih obveznosti in preverjanje obračunavanja in vplačevanja davčnih in z zakonom določenih drugih obveznosti fizičnih oseb,
- odrejanje ukrepov, kateri so določeni z zakonom.

(Ministrstvo za finance, 2011)

3.2.3 URAD RS ZA NADZOR PRORAČUNA, PRORAČUNSKA INŠPEKCIJA

Naloge inšpekcijskega nadzora opravljajo proračunski inšpektorji in so delavci s posebnimi pooblastili. Proračunski inšpektor samostojno opravlja naloge inšpekcijskega nadzora, izdaja zapisnike, odločbe in sklepe v upravnem postopku in odreja druge ukrepe, za katere je pooblaščen. Obravnava tudi prijave, pritožbe, sporočila in druge vloge v zadevah iz svoje pristojnosti.

Proračunska inšpekcija opravlja izvajanje nadzora nad:

- izvajanjem in porabo evropskih skladov,
- sistemom notranjega nadzora javnih financ v RS,
- izobraževanja za področje notranjega nadzora, predvsem izobraževanja notranjih revizorjev,
- inšpekcijskem nadzorom državnega proračuna,
- usmerjanjem in koordiniranjem zaščite finančnih interesov Evropske skupnosti in boja proti goljufijam.

(Ministrstvo za finance, 2011)

3.2.4 URAD RS ZA NADZOR PRIREJANJA IGER NA SREČO

Urad za nadzor prirejanja iger na srečo opravlja nadzor na področjih, kot so:

- izvajanje koncesijske pogodbe oziroma pogojev iz dovoljenja prireditelja,
- računovodski izkazi in revidirana poslovna poročila,
- opravljanje vseh procesov, ki so neposredno ali posredno vezani s prirejanjem iger na srečo,
- lastniška struktura, organiziranost, interni akti in poslovanje koncesionarja oziroma prireditelja.

(Ministrstvo za finance, 2011)

Ministrstvo za javno upravo:

3.2.5 INŠPEKTORAT RS ZA JAVNO UPRAVO

Inšpektorat za javno upravo izvaja inšpekcijski nadzor nad izvajanjem:

- zakona, ki ureja dostop do informacij javnega značaja,
- zakona, ki ureja splošni upravni postopek, in drugih zakonov, ki urejajo upravne postopke,
- predpisov in splošnih aktov s področja delovnih razmerij javnih uslužbencev in
- uredbe, ki ureja upravno poslovanje.

(Ministrstvo za javno upravo, 2011)

Ministrstvo za zdravje:

3.2.6 INŠPEKTORAT RS ZA KEMIKALIJE - IRSK

Inšpektorat za kemikalije izvaja inšpekcijski nadzor nad izvajanjem zakonov in drugih predpisov, na področjih:

- predhodnih sestavin za prepovedane droge,
- strateškega blaga posebnega pomena za varnost in zdravje,
- detergentov,
- nevarnih kemikalij,
- biocidnih proizvodov,
- fitofarmaceutskih sredstev (FFS), in sicer izpolnjevanja pogojev glede prostorov oz. opreme pravnih in fizičnih oseb, ki opravljajo promet s FFS,
- obstojnih organskih onesnaževal.

(Ministrstvo za zdravje, 2011)

3.2.7 UPRAVA RS ZA VARSTVO PRED NEVARNIMI SEVANJU - URSVS

Uprava za varstvo pred sevanji izvaja nadzor na področjih, ki so pomembni za zdravje ljudi, in sicer nad:

- delovnim in bivalnim okoljem zaradi izpostavljenosti ljudi naravnim virom ionizirajočih sevanj,
- izvajanjem dejavnosti in uporabe virov ionizirajočih sevanj v zdravstvu in veterinarstvu,
- varovanjem zdravja ljudi pred škodljivimi vplivi ionizirajočih sevanj,
- presojanjem ustreznosti in pooblaščenja izvedencev varstva pred sevanji,
- monitoringom radioaktivne kontaminacije živil in pitne vode,
- omejevanjem, zmanjševanjem in preprečevanjem zdravju škodljivih vplivov neionizirajočih sevanj.

(Ministrstvo za zdravje, 2011)

3.2.8 ZDRAVSTVENI INŠPEKTORAT RS

Inšpekcija za zdravstvo opravlja naloge inšpekcijskega nadzora nad izvajanjem zakonov in drugih predpisov na področju:

- pitne vode, mineralnih voda,
- zdravstvene ustreznosti oziroma varnosti živil oziroma hrane,
- nalezljivih bolezni,
- izdelkov in snovi, ki prihajajo v stik z živili,
- omejevanja porabe alkohola,
- kozmetičnih proizvodov,
- minimalnih sanitarnozdravstvenih pogojev v javnih zdravstvenih zavodih, pri pravnih in fizičnih osebah, ki opravljajo zdravstveno dejavnost, v dejavnostih na področjih vzgoje, otroškega varstva, izobraževanja, gostinstva, turizma, higienske nege,
- igrač,
- splošne varnosti proizvodov v pristojnosti ministrstva za zdravje, razen kemikalij, zdravil, medicinskih pripomočkov in virov sevanj,
- tobaka, tobačnih proizvodov,
- kopalnih voda.

(Ministrstvo za zdravje, 2011)

Ministrstvo za okolje in prostor:

3.2.9 INŠPEKCIJA ZA SEVALNO IN JEDRSKO VARNOST

Inšpekcija za sevalno in jedrsko varnost izvaja nadzor nad:

- pripravo za zgodnje obveščanje ob jedrskih nesrečah,
- izvajanjem posameznih analiz o dogodkih v jedrskih objektih,
- inšpekcijskim nadzorom prometa, transporta in ravnanja z jedrskimi in radioaktivnimi materiali,
- inšpekcijskim nadzorom nad izvajanjem zakonov, standardov, tehničnih normativov, norm kakovosti in drugih predpisov ter splošnih aktov, ki urejajo jedrsko radiološko varnost,
- inšpekcijskim nadzorom fizičnega varovanja jedrskega objekta,
- inšpekcijskim nadzorom nad zagotavljanjem radiološkega in meteorološkega monitoringa v jedrskih objektih,
- pripravo inšpekcijskega priročnika in letnega načrta za inšpekcijo,
- inšpekcijskim nadzorom nad izvajanjem odločb uprave, obratovalnih pogojev in omejitev (tehnične specifikacije), postopkov in varnostnih poročil,
- inšpekcijskim nadzorom nad obratovanjem, vzdrževanjem, revizijo, modifikacijami in remontom jedrskih objektov,
- inšpekcijskim nadzorom nad izvajanjem programov zagotovitve kvalitete (QA),
- inšpekcijskim nadzorom pri menjavah goriva,
- inšpekcijskim nadzorom radiološke varnosti v jedrskih objektih,

- inšpekcijskim nadzorom pripravljenosti za ukrepanje ob izrednem dogodku,
 - inšpekcijskim nadzorom nad delom pooblaščenih organizacij,
 - inšpekcijskim nadzorom nad usposabljanjem kadrov,
 - inšpekcijskim nadzorom radioaktivnih izpustov v okolje,
 - inšpekcijskim nadzorom materialne bilance jedrskih objektov,
 - inšpekcijskim nadzorom evidence radioaktivnih odpadnih snovi,
 - ukrepanjem in predlaganjem ukrepov v zvezi z izvrševanjem upravnega nadzora na delovnem področju,
 - obravnavanjem ustavitvev in izpadov jedrskih objektov,
 - sodelovanjem z drugimi inšpekcijam,
 - spremljanjem poročanja o nenormalnih in izrednih dogodkih,
 - spremljanjem varnostnih indikatorjev,
 - dnevni spremljanjem obratovalnih in varnostnih parametrov jedrske elektrarne.
- (Ministrstvo za okolje in prostor, 2011)

3.2.10 INŠPEKTORAT RS ZA OKOLJE IN PROSTOR

Inšpektorat za okolje in prostor opravlja nadzor nad:

- gradnjo objektov in gradbenih konstrukcij,
- izpolnjevanjem bistvenih zahtev za objekte,
- varstvom okolja in narave ter gensko spremenjenimi organizmi,
- vodnim režimom, urejanjem voda in gospodarjenjem z njimi,
- geodetskimi dejavnostmi in
- stanovanjskimi zadevami.

(E-uprava, 2011)

Ministrstvo za delo družino in socialne zadeve

3.2.11 INŠPEKTORAT RS ZA DELO

Delovni inšpektorat izvaja nadzor izvajanja zakonov in drugih predpisov, kolektivnih pogodb in splošnih aktov na področjih:

- plač in drugih prejemkov iz delovnega razmerja, zaposlovanja delavcev doma in v tujini,
- delovnih razmerij,
- stavk,
- sodelovanja delavcev pri upravljanju,
- varnosti in zdravja delavcev pri opravljanju del pri delodajalcih,
- izvajanja socialno varstvenih storitev in spoštovanja predpisov, s katerimi so izvajalcem socialno varstvene dejavnosti podeljena javna pooblastil.

(Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2011)

Ministrstvo za gospodarstvo:

3.2.12 INŠPEKTORAT RS ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE, ELEKTRONSKO PODPISOVANJE IN POŠTO (IRSEKEPP)

Inšpektorat RS za elektronske komunikacije, elektronsko podpisovanje in pošto izvaja nadzor nad izvajanjem:

- zakona o poštnih storitvah ter pripadajočih podzakonskih predpisov,
- dela zakonskih določil s področja elektronskih komunikacij,
- zakona, ki ureja elektronsko poslovanje in elektronski podpis.

(Ministrstvo za gospodarstvo, 2011)

3.2.13 INŠPEKTORAT RS ZA ENERGETIKO IN RUDARSTVO (IRSER)

Inšpektorat za energetiko in rudarstvo izvaja nadzor na področjih:

- energetike in
- rudarstva.

(Ministrstvo za gospodarstvo, 2011)

3.2.14 TRŽNI INŠPEKTORAT RS - TIRS

Glavna tržna inšpektorica je Andrejka Grlič, univ. dipl. prav. Inšpektorat RS opravlja nadzor nad spoštovanjem določil naslednjih zakonov in s tem tudi sprejetih predpisov, ki so sprejeti z namenom zaščititi pravice potrošnikov:

- Zakon o varstvu potrošnikov:
 - Pravilnik o načinu označevanja cen blaga in storitev,
 - Pravilnik o blagu, za katerega se izda garancija za brezhibno delovanje.
- Zakon o potrošniških kreditih, uradno prečiščeno besedilo:
 - Pravilnik o pogojih, ki jih mora izpolnjevati kreditni posrednik,
 - Povprečne učinkovite obrestne mere potrošniških kreditov bank in hranilnic,
 - Odredba o obliki in vsebini nalepke, ki izkazuje izpolnjevanje pogojev za potrošniško kreditiranje,
 - Pravilnik o poročanju dajalcev kreditov o sklenjenih kreditnih pogodbah in dogovorjeni učinkoviti obrestni meri.

(Ministrstvo za gospodarstvo, 2011)

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano:

3.2.15 INŠPEKTORAT RS ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN HRANO

Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano je ustanovljen, da opravlja nadzor nad izvajanjem zakonov, drugih predpisov in aktov z delovnega področja Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Inšpektorat nadzoruje izvajanje

zakonov, drugih predpisov in splošnih aktov, ki urejajo kmetijstvo, ukrepe kmetijske politike, kakovosti kmetijskih pridelkov in živil, zootehnike, krme, gensko spremenjenih organizmov, varstva rastlin, razvoj podeželja, mineralnih gnojil, semenskega materiala kmetijskih rastlin, vina in drugih proizvodov iz grozdja in vin, lovstva in ribištva, gozdarstva primarne proizvodnje in pridelave živil oz. hrane ter dobre kmetijske prakse, lahko pa opravlja tudi kontrolo v postopkih izvajanja ukrepov iz pristojnosti Agencije Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja.
(Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano, 2011)

3.2.15.1 Fitosanitarna inšpekcija

Fitosanitarna inšpekcija opravlja na podlagi Zakona o zdravstvenem varstvu rastlin in drugih zakonov nadzor nad skladnostjo rastlin oz. blaga rastlinskega izvora z zahtevami zakonodaje ter izvajanje zakonov in predpisov, izdanimi na njihovi podlagi, z izrekanjem fitosanitarnih in drugih inšpekcijskih ukrepov (globa, opomin, ureditvena odločba, opozorilo). (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano, 2011)

3.2.15.2 Gozdarska inšpekcija

Gozdarska inšpekcija opravlja naslednje naloge nadzora:

- spremlja uresničevanje splošnih delov gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtov,
- nadzira vsa dela v gozdovih in dokumentacijo za ta dela,
- ustavlja dela, ki niso zakonita ali so v nasprotju s podzakonskimi predpisi,
- pregleduje in spremlja uresničevanje ukrepov za varstvo gozdov,
- nadzira tudi uresničevanje določil uredbe o nabiranju hrane v gozdovih, vožnjo z vozili v gozdovih in gozdnem prostoru ter nadzoruje uresničevanje uredbe o varstvu pred požari v naravnem okolju,
- nadzira delo izvajalcev del, lastnikov gozdov in drugih uporabnikov gozda in gozdnega prostora.

(Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano, 2011)

3.2.15.3 Inšpekcija za kakovost živil

Inšpekcija za kakovost živil izvaja nadzor nad:

- jemanjem vzorcev blaga za analize,
- nadziranjem predpisane kakovosti kmetijskih pridelkov in živil,
- nadziranjem izpolnjevanja pogojev za označevanje in skladnosti označb kmetijskih pridelkov in živil s predpisanimi zahtevami (višja kakovost, ekološki in integriran kmetijski pridelek, tradicionalni ugled, geografsko poimenovanje, naravne mineralne vode),
- pregledovanjem listine o skladnosti kmetijskih pridelkov in živil, ki so v prometu.

(Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano, 2011)

3.2.15.4 Inšpekcija za kontrolo krme

Inšpekcija za krmo opravlja izvaja nadzor nad naslednjimi področji:

- nadzira krmne dodatke in proizvode, ki so neposredni ali posredni vir beljakovin,
- nadzira varnost krme rastlinskega izvora v primarni proizvodnji in v poslih, povezanih s primarno proizvodnjo krme,
- nadzira kakovost krme v vseh fazah proizvodnje, predelave in distribucije,
- nadzira varnost, sledljivost in označenost gensko spremenjene krme v vseh fazah proizvodnje, predelave, distribucije in uporabe,
- izvaja druge aktivnosti na področju nadzora kakovosti krme, ki so v skladu z zakonom o krmi in zakonom o inšpekcijskem nadzoru,
- nadzira registracijo obratov in register obratov na področju primarne proizvodnje krme rastlinskega izvora,
- odreja ukrepe za odpravo nepravilnosti.

(Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano, 2011)

3.2.15.5 Kmetijska inšpekcija

Kmetijska inšpekcija nadzoruje pravilnosti pri izvrševanju zakonov, drugih predpisov in splošnih aktov, ki urejajo kmetijstvo, kakovost mineralnih gnojil, fitofarmaceutskih sredstev, semenskega materiala kmetijskih rastlin, krmil, varstvo, urejanje ter izkoriščanje kmetijskih zemljišč ter druge zadeve v zvezi s poljedelstvom, živinorejo, sadjarstvom, vinogradništvom, hmeljarstvom in vinarstvom.

(Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano, 2011)

3.2.15.6 Lovska in ribiška inšpekcija

Lovska inšpekcija izvaja nadzor nad izvajanjem lova, nadzor nad lovskogojitvenimi načrti in poslovanje v lovskih organizacijah. Ribiška inšpekcija izvaja nadzor na ribolovu, izvajanjem ribiškogojitvenih načrtov in poslovanjem v ribiških družinah in Zavodu za ribištvo. Obe inšpekciji opravljata nadzor pri preparatorjih, imetnikih živali zavarovanih vrst in ukrepata ob posegih v naravni razvoj živali zavarovanih vrst.

(Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano, 2011)

3.2.15.7 Vinarska inšpekcija

Vinarska inšpekcija opravlja nadzor izvajanja vinarske zakonodaje in sicer po naslednjih področjih nadzora:

- kakovost mošta, vina in drugih proizvodov v prometu,
- označevanje mošta, vina in drugih proizvodov,
- register pridelovalcev grozdja in vin,

- pridelovalna območja in trsni izbor,
- tehnološka zrelost in kakovost grozdja,
- pridelava in predelava grozdja,
- nadzor izvajanja dela pooblaščenih organizacij za oceno vina,
- pridelava mošta, vina in drugih proizvodov,
- enološki postopki in enološka sredstva,
- promet z grozdem, moštom, vinom in drugimi proizvodi.

(Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano, 2011)

Ministrstvo za kulturo:

3.2.16 INŠPEKTORAT RS ZA KULTURO IN MEDIJE - IRSKM

Inšpektorat RS za kulturo in medije izvaja nadzor na področjih:

- knjižnic in knjižničnega gradiva,
- varstva premične in nepremične kulturne dediščine,
- javne rabe slovenščine,
- varstva arhivskega gradiva in arhivov,
- medijev in avdiovizualne kulture,
- razpolaganja z javno kulturno infrastrukturo,
- obveznimi izvodi publikacij.

(Ministrstvo za kulturo, 2011)

Ministrstvo za notranje zadeve

3.2.17 INŠPEKTORAT RS ZA NOTRANJE ZADEVE

Notranja inšpekcija pa nadzoruje zadeve na področjih:

- detektivske dejavnosti,
- zasebnega varovanja,
- orožja, streliva in eksplozivov,
- tajnih podatkov,
- tehničnih pregledov in registracije motornih vozil in priklopnikov,
- usposabljanja kandidatov za voznike oz. dejavnosti avtošol.

(Ministrstvo za notranje zadeve, 2011)

Ministrstvo za obrambo:

3.2.18 INŠPEKTORAT RS ZA OBRAMBO

Obrambna inšpekcija opravlja inšpekcijski nadzor nad izvrševanjem zakonov in drugih predpisov ter aktov vodenja in poveljevanja na obrambnem področju in nad izvajanjem zakona o tajnih podatkih. Naloge inšpektorata so nadziranje:

- pripravljenosti in dela vojaških poveljstev, enot in zavodov,

- stanja priprav civilne obrambe,
- izvajanja vojaškega izobraževanja in usposabljanja,
- stanja usposobljenosti za izvajanje ukrepov za pripravljenost in bilizacijo,
- opravljanja upravnih in strokovnih zadev na področju obrambe.

(Ministrstvo za obrambo, 2011)

3.2.19 INŠPEKTORAT RS ZA VARSTVO PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI

Omenjeni inšpektorat izvaja nadzor nad spodaj naštetimi področji in podpodročji:

- Zaščita in reševanje:
 - izvajanje ukrepov za preprečevanje in zmanjšanje posledic naravnih in drugih nesreč,
 - stanje načrtov zaščite in reševanja,
 - vodenje podatkov, evidenc in zbirk podatkov o silah in sredstvih za zaščito, reševanje in pomoč ter o nesrečah in reševalnih intervencijah,
 - uporaba in vzdrževanje zaklonišč,
 - stanje ocen ogroženosti,
 - opravljanje nalog opazovanja, obveščanja in alarmiranja,
 - organiziranje, usposabljanje, opremljanje in stanje pripravljenosti enot, služb in drugih operativnih sestavov ter organov vodenja zaščite, reševanja in pomoči,
 - delovanje javnih reševalnih služb in usposabljanje delavcev v gospodarskih družbah, zavodih in drugih organizacijah.
- Varstvo pred požarom:
 - načrtovanje in izvajanje ukrepov za varstvo pred požarom po posameznih področjih oziroma dejavnostih,
 - izvajanje usposabljanja zaposlenih in izvajanjem preventivnih ukrepov,
 - izpolnjevanje zahtev za varnost pred požarom med gradnjo objektov,
 - izvajanje ukrepov za preprečevanje in zmanjšanje posledic naravnih in drugih nesreč,
 - stanje ocen ogroženosti,
 - delovanje gasilskih enot, pooblaščenimi fizičnimi in pravnimi osebami, ki opravljajo naloge varstva pred požarom,
 - vodenje evidenc in podatkov o požarih in eksplozijah,
 - uporaba in vzdrževanje zaklonišč,
 - stanje načrtov zaščite in reševanja,
 - opravljanje nalog opazovanja, obveščanja in alarmiranja,
 - delovanje javnih reševalnih služb in usposabljanje delavcev v gospodarskih družbah, zavodih in drugih organizacijah,
 - vodenje podatkov, evidenc in zbirk podatkov o silah in sredstvih za zaščito, reševanje in pomoč ter o nesrečah in reševalnih intervencijah,
 - organiziranje, usposabljanje, opremljanje in stanje pripravljenosti enot, služb in drugih operativnih sestavov ter organov vodenja zaščite, reševanja in pomoči.
- Varstvo pred utopitvami:

- usposobljenost in opremljenost potapljačev,
- obratovanje urejenih kopališč, delovanjem reševalcev iz vode,
- organizacije, ki izvajajo usposabljanja za reševalce iz vode,
- organizacije, ki izposojajo opremo in sredstva namenjeno športni dejavnosti.
- Druge naloge v zvezi s kopališči:
 - sodeluje pri posebnih pregledih kopališč in
 - izdaja mnenja k obratovalnim dovoljenjem za naravna kopališča.

(Ministrstvo za obrambo, 2011)

Ministrstvo za šolstvo in šport:

3.2.20 INŠPEKTORAT RS ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Inšpektorat za šolstvo in šport opravlja nadzor nad izvajanjem zakonov, drugih predpisov in aktov, ki urejajo organizacijo, namensko porabo javnih sredstev in opravljanjem dejavnosti vzgoje in izobraževanja. Šolsko inšpekcijo izvaja Inšpektorat RS za šolstvo in šport. Inšpektorat opravlja inšpekcijsko nadzorstvo v skladu z Zakonom o šolski inšpekciji, in sicer na področju dejavnosti vzgoje in izobraževanja, ki jo opravljajo:

- vrtci,
- osnovne šole,
- glasbene šole,
- nižje in srednje poklicne šole,
- srednje tehniške in strokovne šole,
- gimnazije,
- višje strokovne šole,
- zavodi za usposabljanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami,
- organizacije za izobraževanje odraslih,
- zasebniki, ki izobražujejo po javno veljavnih programih.

(Ministrstvo za šolstvo in šport, 2011)

3.2.21 JAVNA AGENCIJA RS ZA ZDRAVILA IN MEDICINSKE PRIPOMOČKE

Javna agencija za zdravila in medicinske pripomočke upravlja nadzor nad:

- krvjo in komponentami krvi (zbiranje, testiranje, predelava, shranjevanje in razdeljevanje človeške krvi in komponent krvi),
- varnostjo človeških tkiv in celic, namenjenih za zdravljenje ljudi (testiranje, darovanje, konzerviranje, pridobivanje, obdelava, shranjevanje, dodeljevanje in razdeljevanje človeških tkiv in celic),
- zdravili (izdelava, promet z zdravili na debelo, promet z zdravili na drobno v specializiranih prodajalnah, kakovost zdravil na trgu, oglaševanje, klinično preskušanje zdravil za uporabo v humani medicini),
- medicinskimi pripomočki (izdelava, oglaševanje, promet na debelo, promet na drobno).

(Ministrstvo za šolstvo in šport, 2011)

Ministrstvo za promet:

3.2.22 PROMETNI INŠPEKTORAT RS

Prometni inšpektorat RS nadzoruje zakonitost izvajanja nad:

- varnostjo na smučiščih,
- prevozi oseb in blaga v notranjem in mednarodnem cestnem prometu,
- obratovanjem žičniških naprav za prevoz oseb,
- vzdrževanjem in varstvom državnih cest ter varstvom prometa na njih,
- varnostjo na železniškem sistemu.

(Ministrstvo za promet, 2011)

3.2.23 INŠPEKCIJA RS ZA LETALSKI PROMET

Inšpekcija za letalski promet izvaja nadzor nad:

- izvajanjem nalog nacionalnega pritožbenega in nadzornega organa za pravice potnikov v zračnem prometu glede zavrženega vkrcanja, zamude in odpovedanega poleta,
- nadzorom splošnega in komercialnega letalstva, zrakoplovov, prevoznikov in letalskih operacij,
- nadzorom letalskih organizacij,
- nadzorom letališč in vzletišč ter heliportov,
- nadzorom letalskega in drugega strokovnega osebja,
- nadzorom navigacijskih služb zračnega prometa ter njihovih objektov in naprav, SAFA inšpekcije tujih letalskih prevoznikov .

(Ministrstvo za promet, 2011)

Ministrstvo za visokošolstvo, znanost in tehnologijo:

3.2.24 URAD RS ZA MEROSLOVJE

Urad za meroslovje izvaja nadzor na področjih:

- merilnih instrumentov,
- izdelkov iz plemenitih kovin,
- predpakiranih izdelkov,
- pravilne uporabe merskih enot.

(Ministrstvo za visokošolstvo, znanost in tehnologijo, 2011)

Tabela 1: Seznam inšpektoratov in inšpekcijskih služb

ORGAN V SESTAVI MINISTRSTVA	ORGANI V SESTAVI MINISTRSTVA - DIREKTORATI	OBLIKA NOTRANJEGA UPRAVNEGA NADZORA	DRUGI ORGANI
TIRS	DURS	SEKTOR UPRAVNE INŠPEKCIJE	APEK
IRSD	CURS	INŠPEKCIJA ZA SISTEM JAVNIH USLUŽBENCEV	INFO. POOB.
IRSOP	VURS	SEKTOR PRORAČUNSK E INŠPEKCIJE	
IRSKGH	UK	SEKTOR LETALSKE INŠPEKCIJE	
IRSNZ	URSVS		
ZIRS	URSJV		
IRSER	MIRS		
IRSEPP			
IRSKM			
IRSO			
IRSVN			
IRSDN			
IRSSŠ			
PIRS			

Vir: Bizjak, 2009, str. 11

4 TRŽNI INŠPEKTORAT REPUBLIKE SLOVENIJE

»Tržni inšpektorat RS je inšpekcijski organ Republike Slovenije, ki je organizacijsko povezan z Ministrstvom za gospodarstvo kot organ v sestavi ministrstva. Delujemo samostojno in neodvisno ter po pravilih, ki jih določajo Ustava Republike Slovenije, zakoni in podzakonski predpisi. »

(Tržni inšpektorat 2011)

Delo inšpektorjev je razdeljeno na 24 lokacij po celotni republiki Sloveniji, katere so razdeljene na območne enote (14), ki bodo prikazane v razpredelnici. Skupaj zaposlenih inšpektorjev je 118, vseh skupaj s preostalimi sodelavci pa 149.

Glavna tržna inšpektorica je univ. dipl. pravnica Andrejka Grlić, katera vodi usklajuje in organizira delo inšpektorata, razporeja naloge in delo, komunicira z mediji, skrbi za učinkovito razporejanje nalog in najpomembnejše predstavlja tržni inšpektorat v Sloveniji in po svetu. Takoj za njo delo opravljajo vodje sektorjev in služb, so neposredno odgovorni za svoje delo glavni tržni inšpektorici. Le ti upravljajo posamezna področja delovanja inšpektorata z vidika upravnega in strokovnega dela. Sledijo jim vodje območnih enot, ki usklajujejo in vodijo delo enot, razporejajo delo, skrbijo za strokovno disciplino ter upravljajo najzahtevnejše naloge. Prav tako so neposredno odgovorni glavni tržni inšpektorici.

Tabela 2: Število zaposlenih na TIRS v letih 2007–2010

Leto	Št. vseh zaposlenih	Tržni inšpektorji	Drugi uradniki	Strokovno tehnični sodelavci
2007	143	109	8	26
2008	147	115	6	26
2009	147	115	6	26
2010	149	118	5	26

Vir: Tržni inšpektorat RS, 2011

Iz tabele lahko razberemo, da so na TIRS zaposleni večinoma inšpektorji, ki opravljajo neposreden nadzor, ostali del zaposlenih pa opravlja administrativna, vodstvena in strokovna dela. Opazimo lahko, da število drugih uradnikov upada iz leta v leto, število inšpektorjev pa niha. Menim, da jih je glede na obseg inšpekcijske nadzora nad trgovom premalo, saj ne morejo učinkovito opravljati dela, pa vendar so rezultati dobri. Na to veliko vpliva tudi gospodarska kriza, saj javna uprava ne sme na novo zaposlovati.

Na samem sedežu tržnega inšpektorata pa delujejo naslednje službe:

- sektor za splošni nadzor,
- sektor za tehnično področje nadzora,
- služba za finančne zadeve in organizacijo,
- služba za kadre in informatiko.

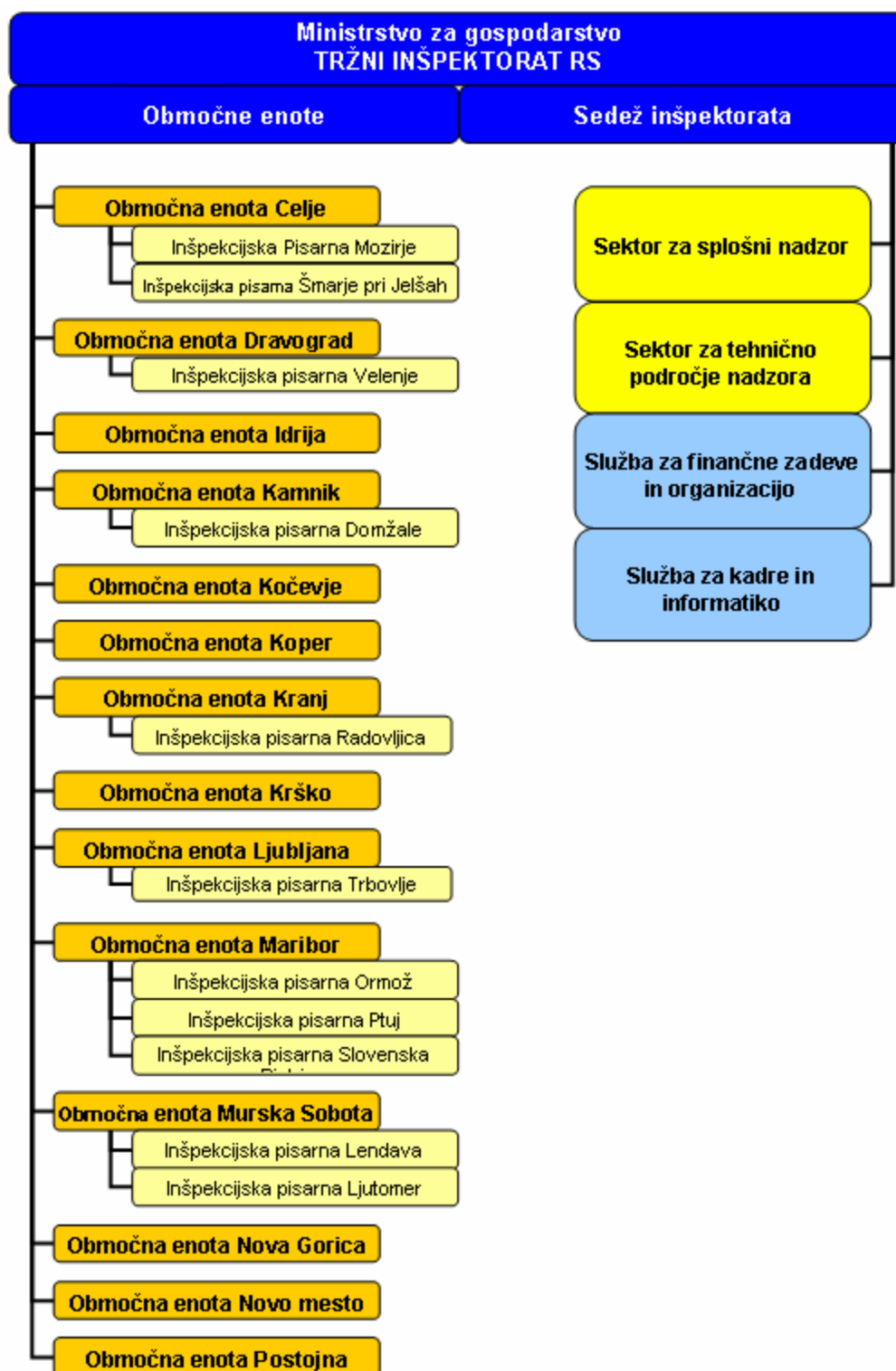
(Poslovno poročilo TIRS, 2011)

Za pravilno delovanje in spoštovanje predpisov pa na tržnem inšpektoratu uporabljajo naslednje zakone:

- Zakon o tržni inšpekciji
- Zakon o inšpekcijskem nadzoru¹¹
- Zakon o prekrških
- Zakon o splošnem upravnem postopku

¹¹ Inšpektor uporabi določbe iz Zin-a takrat, kadar niso glede določenih vprašanj zakonsko opredeljena v ZTi

Slika 2: Organigram Tržnega inšpektorata RS

Vir: Statistično poročilo Tržnega inšpektorata za leto 2008, str.3

4.1 DELOVNA PODROČJA TRŽNEGA INŠPEKTORATA RS

V delovna področja tržnega inšpektorata bi lahko uvrstili:

- Splošni nadzor: varstvo avtorskih in sorodnih pravic, označevanje obutve in tekstilnih izdelkov, varstvo potrošnikov, delo na črno, obrtne dejavnosti, prodaja pirotehničnih izdelkov na črno, zakonsko določenih cen, nepremičninskega poslovanja, gostinstva in turizma, omejevanje porabe alkohola in tobačnih izdelkov, e-prostor in trgovine na drobno izven poslovnega prostora.
- Področje tehničnega nadzora: to je nadzor nad proizvodi z vidika splošne varnosti, s področij električne opreme (elektromagnetna združljivost), predpisov o ravnanju z odpadno električno in elektronsko opremo ter radijske in telekomunikacijske terminalne opreme, rekreacijskih plovil, s področij opreme, strojev, osebne varnostne opreme, gradbenih proizvodov, plinskih naprav.

4.2 VARSTVO POTROŠNIKOV

Najpomembnejšo področje tržnega inšpektorata je varstvo potrošnikov. Zakonsko je varstvo potrošnikov urejeno v Zakonu o varstvu potrošnikov, Pravilniku o blagu, za katerega se izda garancija za brezhibno delovanje, Pravilniku o načinu označevanja cen blaga in storitev ter Pravilniku o uporabi jezikov narodnih skupnosti v procesih poslovanja podjetij s potrošniki na območjih, kjer živita italijanska in madžarska narodna skupnost, in pa zakon o varstvu potrošnikov pred nepoštenimi poslovnimi praksami. Večji del nadzora, ki ga opravljajo inšpektorji je že vnaprej določen z različnimi akcijami in rednimi inšpekcijskimi pregledi, le manjši del, kar se tiče reklamacij potrošnikov, se obravnava glede na prijavo, te pa se iz leta v leto povečujejo.

(Poslovno poročilo Tržnega inšpektorata za leto 2010, 27–28).

»Leta 1998 sprejeti Zakon o varstvu potrošnikov (ZVPot) je temeljni pravni akt, ki ureja pravice potrošnikov v razmerju do podjetij. V vmesnem obdobju je bil zakon večkrat spremenjen in dopolnjen, predvsem kot posledica prilagajanja slovenskega pravnega reda evropskemu. Sočasno s spremembami in dopolnitvami pa se je razširil tudi obseg pristojnosti Tržnega inšpektorata RS na tem področju. Tako je bilo s sprejetjem Zakona o potrošniških kreditih (ZPotK) v letu 2002 Tržnemu inšpektoratu RS dodeljeno povsem novo področje nadzora, in sicer zaščita potrošnikovih pravic v razmerju do kreditodajalcev, kadar le-ti niso bančni subjekti (banke). S sprejetjem Zakona o varstvu potrošnikov pred nepoštenimi poslovnimi praksami (ZVPNPP) v letu 2007 pa je zakonodajalec podrobneje uredil področje poštenega poslovanja podjetij v razmerju do potrošnikov, s tem ko je navedel vrsto poslovnih praks, ki že po samem zakonu štejejo za nepošteno in kot take nedovoljene.«

(Tržni inšpektorat 2011)

Tržni inšpektorat RS trenutno opravlja nadzor nad spoštovanjem določil naštetih zakonov in tudi sprejetih predpisov, ki so sprejeti z namenom zaščititi pravice potrošnikov:

- Zakon o varstvu potrošnikov (ZVPot)
 - Pravilnik o načinu označevanja cen blaga in storitev
 - Pravilnik o blagu, za katerega se izda garancija za brezhibno delovanje
- Zakon o potrošniških kreditih (ZVptK)
 - Pravilnik o pogojih, ki jih mora izpolnjevati kreditni posrednik
 - Odredba o obliki in vsebini nalepke, ki izkazuje izpolnjevanje pogojev za potrošniško kreditiranje
 - Povprečne učinkovite obrestne mere potrošniških kreditov bank in hranilnic
 - Pravilnik o poročanju dajalcev kreditov o sklenjenih kreditnih pogodbah in dogovorjeni učinkoviti obrestni meri
- Zakon o varstvu potrošnikov pred nepoštenimi poslovnimi praksami (ZVPNPP)

Temeljna naloga Tržnega inšpektorata RS je zagotoviti spoštovanje pravic potrošnikov z nadzorom nad poslovanjem podjetij in podjetnikov in tudi z reševanjem potrošniških sporov. Da to lahko doseže, pa ima TIRS na voljo, da izdaja upravne odločbe, s katerimi podjetju npr. prepove prodajo ali oglaševanje, ali pa mu naloži, da pozitivno ugoditi potrošniku.

»Širjenje pristojnosti Tržnega inšpektorata RS na področju varstva potrošnikov se odraža tudi v vse večjem obsegu izvedenega inšpekcijskega nadzora na področju varstva potrošnikov. Podobne trende je mogoče pričakovati tudi v prihodnje, saj je v vmesnem času Tržni inšpektorat RS postal tudi eden od pristojnih organov v Sloveniji, ki so zadolženi za sodelovanje na področju varstva potrošnikov v primerih, ko se potrošniki, katerim ravnanje podjetja povzroči škodo ali bi jim utegnilo povzročiti škodo, nahajajo v drugi državi članici kot samo podjetje, kršitelj.«

(Tržni inšpektorat, 2011)

4.3 VARNOST PROIZVODOV

Ko je Slovenija vstopila v Evropsko unijo in prevzela Evropski pravni red, je Tržni inšpektorat RS pridobil nove pristojnosti na področju nadzora skladnosti oziroma varnosti neživilskih proizvodov.

Pomembna predpisa, ki urejata tehnične zahteve za proizvode, sta:

- Zakon o tehničnih zahtevah za proizvode in o ugotavljanju skladnosti (ZTZPUS), na podlagi katerega so v pravni red Republike Slovenije prevzete direktive novega pristopa in nekatere druge direktive.
- Zakon o splošni varnosti proizvodov (ZSVP), ki povzema določbe Direktive o splošni varnosti proizvodov (2001/95/EC).

Ostali pomembni predpisi:

- Pravilnik o obliki in vsebini obvestila o nevarnem proizvodu, ki določa natančnejšo vsebino obvestila, ki ga morajo Tržnemu inšpektoratu RS poslati proizvajalci in distributerji, če na podlagi pridobljenih informacij ugotovijo, da proizvod, ki so ga dali na trg predstavlja nevarnosti, ki niso skladne s splošno varnostno zahtevo.
- Uredba o načinu mednarodne izmenjave informacij o ukrepih in dejanjih, ki omejujejo trgovanje s proizvodi, ki določa način dela in sodelovanje pristojnih državnih organov v postopkih mednarodne izmenjave informacij o prisilnih ukrepih inšpekcij, ki omejujejo trgovanje s proizvodi ter o prostovoljnih dejanjih proizvajalcev in distributerjev (RAPEX).

Zakona urejata pogoje, ki jih morajo izpolnjevati vsi proizvodi, da se lahko pojavljajo na Slovenskem trgu. Prav tako zakona določata obveznosti proizvajalcev in distributerjev, vsebino in postopke izmenjave informacij (RAPEX in zaščitna klavzula) in nadzor nad skladnostjo oziroma varnostjo proizvodov. TIRS ima v primeru neustreznih proizvodov pooblastilo, da odredi prepoved dajanja proizvoda na trg. Poleg tega lahko zahteva, da se proizvod umakne s trga ali odredijo odpoklic nevarnega blaga.

Pomembnejši tehnični predpisi, ki urejajo varnost neživilskih proizvodov, namenjenih potrošnikom in so v pristojnosti nadzora tržnega inšpektorata RS so:

Pomembnejši tehnični predpisi TIRS, ki določajo in urejajo varnost neživilskih proizvodov, ki so namenjeni potrošnikom so:

- Pravilnik o električni opremi, ki je namenjena za uporabo znotraj določenih napetostnih mej,
- Pravilnik o elektromagnetni združljivosti (EMC),
- Pravilnik o radijski opremi in telekomunikacijski terminalski opremi,
- Pravilnik o osebni varovalni opremi,
- Pravilnik o varnosti strojev,
- Pravilnik o plinskih napravah,
- Pravilnik o rekreacijskih plovilih,
- Zakon o gradbenih proizvodih,
- Zakon o splošni varnosti proizvodov.

(Tržni inšpektorat, 2011)

Tržni inšpektorat ima tudi spletno stran, kjer obvešča potrošnike o nevarnih proizvodih: http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/nevarni_proizvodi/index.html.

4.4 AKCIJA ZBUDIMO SE

S to akcijo je Tržni inšpektorat želel pomagati pri izboljšanju težkega gospodarskega položaja v državi, in s tem k zmanjšanju dela na črno in sive ekonomije. Potrošnike so hoteli seznaniti s pravicami, ki jim kot potrošnikom pripadajo. S to akcijo si na inšpektoratu v prvi vrsti prizadevajo seznaniti potrošnike, kakšne so njihove pravice pri nakupu blaga ali opravljeni storitvi. Sem spadajo pravica do računa,

katerega je prodajalec oz. izvajalec storitev v skladu z Zakonom o varstvu potrošnikov dolžan izdati.

Mnogi potrošniki menijo, da bodo plačali manj, če jim izvajalec oz. prodajalec ne izstavi računa. Mogoče se res zdi tako; na kratek rok potrošnik res privarčuje, na dolgi rok pa to pomeni utajo davkov in začetek sive ekonomije; izvajalci in prodajalci pa si dobiček lepo spravijo v svoj žep. Zato TIRS s sloganom "Zbudimo se" osvešča potrošnike. Preko te kampanje pozivajo slehernega potrošnika, da v primeru neizdaje računa izvajalca ali prodajalca prijavijo TIRS. Neizdaja računa se šteje kot hujši davčni prekršek, tako da lahko prijavo podajo tudi na pristojnemu davčnemu inšpekcijskemu organu. Rezultati TIRS kažejo, da so potrošniki že bolj pozorni pri izdaji računa. To se kaže v obliki prijav zoper podjetja, ki računa niso izdala. Vsak prekršek v primeru neizdaje računa inšpektorji oglobijo prodajalca ali izvajalca s 1200 EUR kazni.
(Tržni inšpektorat, 2011)

Slika 3: Logotip akcije "Zbudimo se"

Vir: (Tržni inšpektorat RS, 2011)

4.5 ZAKONODAJA

Seveda ne moremo mimo zakonodaje, ki ureja delovanje Tržnega inšpektorata RS in določa pristojnost tržnih inšpektorjev z zakoni in podzakonskimi predpisi:

Zakon o državni upravi (ZDU-1, Uradni list RS, št. 113/2005-UPB4, 48/2009)

- Uredba o organih v sestavi ministrstev (Uradni list RS, št. 58/2003, 45/2004, 86/2004, 52/2005, 82/2005, 138/2004, 17/2006, 76/2006)

Zakon o inšpekcijskem nadzoru (ZIN, Uradni list RS, št. 43/2007-UPB1)

- Pravilnik o strokovnem izpitu za inšpektorja (Uradni list RS, št. 111/2007)

Zakon o prekrških (ZP-1, Uradni list RS, št. 29/2011-UPB8)

- Uredba o vrsti izobrazbe, strokovnem usposabljanju in preizkusu znanja za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku (Uradni list RS, št. 42/2004)

- Pravilnik o stroških postopka o prekršku (Uradni list RS, št. 89/2008)
- Pravilnik o obliki in vsebini vpisnikov in pomožnih knjig pri prekrškovnih organih (Uradni list RS, št. 127/2006, 115/2008) - uporablja se do 31. 12. 2011
- Pravilnik o obliki in vsebini vpisnikov in pomožnih knjig pri prekrškovnih organih (Uradni list RS, št. 33/2011) - uporablja se od 1. 1. 2012
- Pravilnik o kazenski evidenci (Uradni list RS, št. 34/2004, 127/2006)
- Pravilnik o izvrševanju dela v splošno korist (Uradni list RS, št. 109/2008)

Zakon o splošnem upravnem postopku (ZUP, Uradni list RS, št. 24/2006-UPB2, 126/2007, 65/2008, 8/2010)

- Pravilnik o potrjevanju dokončnosti in pravnomočnosti upravnih aktov (Uradni list RS, št. 43/2005, 94/2007)
- Pravilnik o stroških v upravnem postopku (Uradni list RS, št. 86/2005)
- Uredba o upravnem poslovanju (Uradni list RS, št. 20/2005, 106/2005, 30/2006, 86/2006, 32/2007, 63/2007, 115/2007, (122/2007 popr.), 31/2008, 101/2010)
- Pravilnik o izvrševanju uredbe o upravnem poslovanju (Uradni list RS, št. 75/2005, 47/2008)
- Pravilnik o celostni podobi organov državne uprave (Uradni list RS, št. 46/2008, 97/2008, 122/2008, 48/2009, 50/2010) - uporablja se do 31. 12. 2010
- Uredba o celostni grafični podobi Vlade Republike Slovenije in drugih organov državne uprave (Uradni list RS, št. 58/2010, 57/2011)
- Pravilnik o vodenju evidence o upravnem postopku (Uradni list RS, št. 18/2003, 7/2006)

Zakon o tržni inšpekciji (ZTI, Uradni list RS, št. 20/1997, 52/2002)

- Pravilnik o programu in obsegu posebnega dela strokovnega izpita za tržnega inšpektorja (Uradni list RS, št. 123/2004)

Zakon o upravnih taksah (ZUT, Uradni list RS, št. 106/2010-UPB5)

Zakon o sodnih taksah (ZST-1, Uradni list RS, št. 37/2008, 97/2010)

Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (ZDIJZ, Uradni list RS, št. 51/2006-UPB2)

- Uredba o posredovanju in ponovni uporabi informacij javnega značaja (Uradni list RS, št. 76/2005, 119/2007)

Uredba o delovnem času v organih državne uprave (Uradni list RS, št. 115/2007)

Kazenski zakonik (KZ-1, Uradni list RS, št. 55/2008)

(Tržni inšpektorat, 2011)

4.5.1 ZAKON O TRŽNI INŠPEKCIJI

Zakon o tržni inšpekciji¹² določa stvarno pristojnost organov tržnega inšpektorata. Zakon je razdeljen na 5 poglavij in 26 členov.

Prvi del so SPLOŠNE DOLOČBE (1.–5. člen)

Zakon o tržni inšpekciji pooblašča tržni inšpektorat, da izvaja inšpekcijsko nadzorstvo nad izvajanjem zakonov in drugih predpisov s področij trgovine, obrti, storitev, meril, kakovosti blaga, varstva potrošnikov in varstva konkurence. Prav tako je navedeno, da se inšpektorat ustanovi kot organ v sestavi ministrstva in ga vodi glavni tržni inšpektor.

Inšpektorat sodeluje z ministrstvi pri pripravi predpisov s svojega delovnega področja za enotno uresničevanje ukrepov, določa časovni rok za oddajo letnega poročila in nalaga inšpektorjem, da sodelujejo z drugimi inšpektorji v dobro njegovemu delu.

Drugi del opredeljuje delo TRŽNEGA INŠPEKTORJA (6.–10. člen)

Zakon pooblašča tržnega inšpektorja, da neposredno izvaja nadzor, ki je v mejah pristojnosti inšpektorata, in določa pogoje, ki so potrebni za imenovanje v naziv tržnega inšpektorja, ki so naslednji:

- najmanj visokošolska stopnja izobrazbe,
- najmanj 5 let delovnih izkušenj
- strokovni izpit za inšpektorja.

Prav tako določa, da mora inšpektor vsako trete leto izvajati program rednega strokovnega izpopolnjevanja. Prepovedano je tudi vsakršno sprejemanje daril in ugodnosti.

Tretji sklop so POOBLASTILA IN UKREPI INŠPEKTORJA (11.–21. člen), ki so pravna podlaga za izvajanje inšpekcijskega nadzora.

Pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik ali druga fizična oseba, so dolžni inšpektorju nemoteno omogočiti opravljanje njegovega dela. Pri svojem delu mora inšpektor pregledati poslovne knjige, blago, objekte, listine ter druge dokumente, sme fotografirati, zaslišati stranke, vzeti vzorce ter opraviti vsa druga dejanja, ki so potrebna za učinkovito izvajanje inšpekcijskega nadzora.

Pri pregledu lahko inšpektor zaseže dokumentacijo, vendar za največ osem dni, po opravljenem ogledu sestavi zapisnik. Prav tako ima inšpektor dovoljenje za nenapovedan vstop v poslovne prostore in pa tisti del stanovanjskih objektov, ki so namenjeni za opravljanje dejavnosti. Zakon tudi določa, da stroške nastale v zvezi z uvedbo postopka (potni stroški, stroški analiz ...) plača zavezanec sam, seveda če se postopek konča neugodno za zavezanca. V tem sklopu je tudi določen rok za pritožbo, ki je osem dni od dejanja.

Zadnji sklop določb so KAZENSKÉ DOLOČBE (22.—23. člen)

V tem poglavju so navedene kazenske določbe in višina kazni za prekrškarje, s katerimi inšpektorji kaznujejo prekrškarje. Slednje so še vedno navedene v SIT.

¹² Zakon o tržni inšpekciji (ZTI) Ur.l. RS, št. 20/1997

4.6 STATISTIČNI PODATKI S PODROČJA VARSTVA POTROŠNIKOV

Predstavljeni bodo statistični podatki s področja varstva potrošnikov¹³ v letih 2008–2010, in sicer:

1. Število prejetih prijav
2. Število opravljenih inšpekcijskih pregledov
3. Število izrečenih prekrškovih ukrepov

Tabela 3: Število prijav v obdobju 2008–2010

Prijave s področja ZVPot	2008	2009	2010
Prijave	1458	408	376

Vir: Tržni inšpektorat RS

Na podlagi zgornje tabele je razvidno, da število prijav na področju varstva človekovih pravic iz leta v leto pada. V letu 2008 jih je bilo kar 1458, leto kasneje za 73 % manj (408) v letu 2010 pa je bil upad 75 %, kar predstavlja 376 prijav.

Tabela 4: Število opravljenih pregledov s področja Zakona o varstvu potrošnikov

Leto	2008	2009	2010
Inšpekcijski pregled	7885	7510	6569

Vir: Tržni inšpektorat RS, 2011

Iz Tabele 4 lahko razberemo, da se število inšpekcijskih pregledov zmanjšuje. Tako je bilo v letu 2008 opravljenih 7885 inšpekcijskih pregledov s področja varstva človekovih pravic, leto kasneje pa so se pregledi zmanjšali za 5 %, in sicer na 7510 pregledov. V letu 2010 opazimo še večji odstotek znižanja inšpekcijskih pregledov in sicer v primerjavi z 2008 za 17 % (6569 inšpekcijskih pregledov).

¹³ Zakon o varstvu potrošnikov, Ur.l. RS, št. 20/1998,25/1998, 23/1999, 110/2002, 14/2003-UPB1, 51/2004, 98/2004-UPB2, 46/2006 Odl.US: U-I-218/04-31, 126/2007, 86/2009

Tabela 5: Število prekrškovnih ukrepov v letih 2008–2010

	2008	2009	2010
Izrečene globe	417	267	212
Izdana odločba o prekršku	51	38	49
Izdani plačilni nalogi	366	229	163
Izrečeni opomini	234	194	233
Izrečeno opozorilo	979	4218	1358

Vir: Tržni inšpektorat RS, 2011

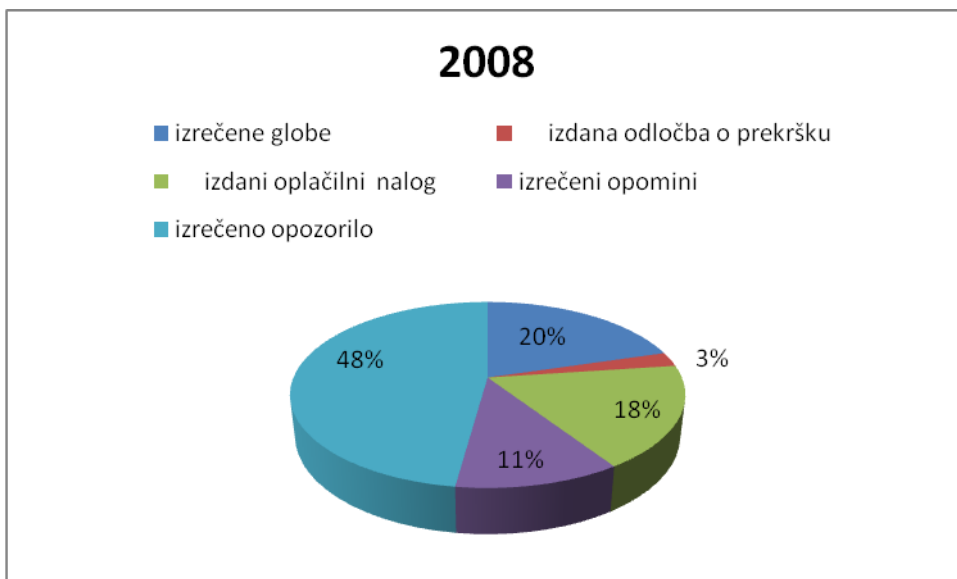
Kot je razvidno iz Tabele 5, se število izrečenih glob zmanjšuje, leta 2008 je bilo izrečenih glob 417, leto kasneje 267 (36 % manj glede na prejšnje leto), leta 2010 pa 212, kar je 51 % več kot leta 2008.

Število izdanih odločb o prekršku je bilo leta 2008 51, leto kasneje 38 (38 izdanih odločb), leta 2010 pa se je število zopet povečalo in sicer na 49.

Za število izdanih plačilnih nalogov lahko zopet opazimo, da se zmanjšuje, in sicer jih je bilo leta 2008 izdanih 366, leto kasneje 229 (38 % manj) in leta 2010 163 (56 % manj kot leta 2008). Izrečenih opominov je bilo v letu 2008 234, leto kasneje 194, leta 2010 pa so izrekli en opomin manj kot leta 2008.

In še število izrečenih opozoril: teh je bilo prvo leto 979, leto kasneje je številka sunkovito poskočila in sicer za 330 %, leta 2010 pa je število opozoril zoper padlo in sicer na 1358 izrečenih opozoril.

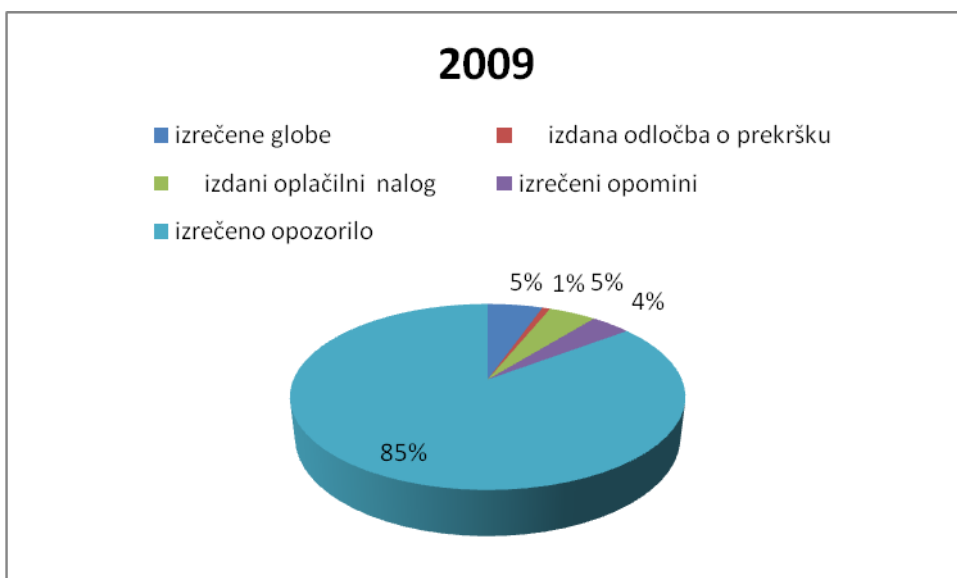
Slika 4: Število prekrškovnih ukrepov v letu 2008

Vir: Lasten

Kot lahko razberemo iz grafa, največji odstotek prekrškovnih ukrepov v letu 2008 predstavljajo izrečena opozorila z 48 % vseh ukrepov. Sledile so jim izrečene globe z 20 % in pa izdani plačilni nalogi z 18 %. Z 11 % so sledili izrečeni opomini in na koncu izdane odločbe o prekršku, s 3 %.

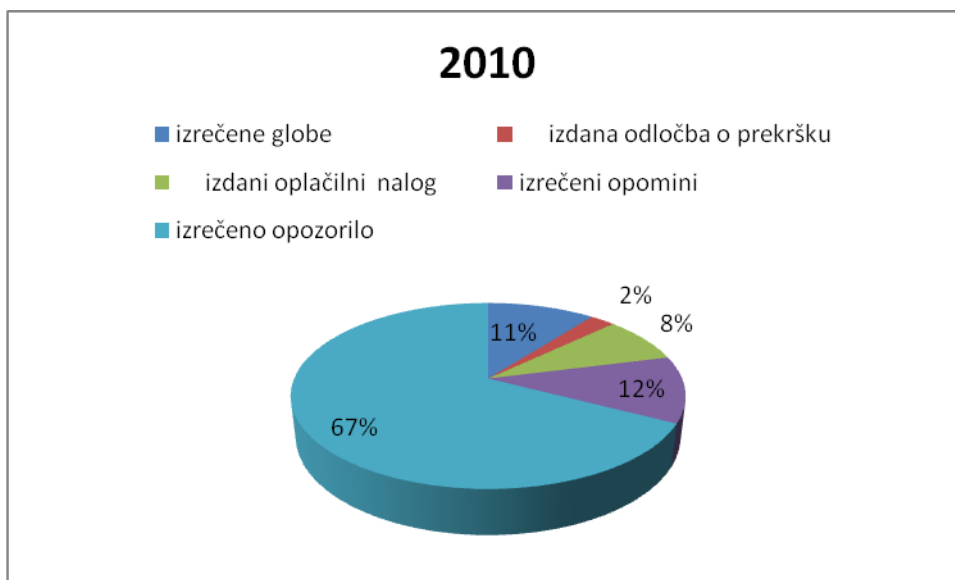
Slika 5: Število prekrškovnih ukrepov v letu 2009

Vir: Lasten

Na podlagi grafa lahko vidimo, da je bilo v letu 2009 največ izrečenih opozoril (85 %), v ozadju pa so bili ostali prekrškovni ukrepi, in sicer izrečene globe in izdani plačilni nalogi s 5 %, takoj zatem še izrečeni opomini s 4 %, z 1 % pa izdana odločba o prekršku.

Slika 6: Število prekrškovnih ukrepov v letu 2010

Vir: Lasten

Kot lahko razberemo iz zgornje slike, v letu 2010 zopet prevladujejo izrečena opozorila s 67 %, sledijo jim izrečeni opomini z 12 % in izrečene globe z 11 %. Kot zadnja sta še izdani plačilni nalogi z 8 % in pa izdane odločbe o prekršku in sicer v 2 %.

5 PROBLEMATIKA INŠPEKCIJSKEGA NADZORSTVA NA PODROČJU TRŽNE INŠPEKCIJE

Danes je kakovost opravljenega dela izjemno pomembna, zato Tržni inšpektorat meri uspešnost opravljenega dela svojih inšpektorjev. Nas potrošnike zanima, na kakšen način se meri ta uspešnost, ali glede na število njihovih pregledov ali s kakovostjo njihovega preteklega dela. Andrejka Grlić meni, da tržni inšpektorji svoje delo opravljajo v skladu z zakonom. Pri tem naj bi uporabljali različne ukrepe, od milejših do najstrožjih. Kadar inšpektor ugotovi hudo kršitev, mora prekrškovno ukrepati, to pomeni v upravnem postopku kršitelja ustno opozori ali pa izda upravno odločbo, v prekrškovnem postopku pa kršitelja ustno opozori, mu izreče opomin ali pa ga oglobi, lahko pa proti njemu vložijo obdolžilni predlog.

V primeru, kadar inšpektor zazna kršitev, in kadar inšpektor vroči plačilni nalog, je dolžan kršitelju predstaviti storjen prekršek in dokaze. Kadar so izpolnjeni pogoji za izdajo odločbe o prekršku, prekrškovni organ pred izdajo odločbe kršitelja seznaniti o prekršku in mu navede njegove pravice. Res pa je, da tržni inšpektorji tudi zaradi zakonske podlage vedno bolj posegajo po milejših ukrepih, kamor spadata opomin ali opozorilo, in ne toliko po raznih globah in odločbah. S tem želijo dokazati, da njihov namen ni le izdaja kazni, pač pa tudi preventivno delovanje, saj na ta način opozorijo kršitelja, da nepravilnosti odpravi, tako je sam inšpekcijski postopek hitrejši. To se je pokazalo za pozitivno, saj večina kršiteljev kršitev odpravi in je nadaljnji postopek nepotreben.

Prav tako se kot problem pojavljajo vzdevki inšpektorjev, ki nakazujejo, da so nekakšni nepoštenjaki in lenuhi. Da temu ni tako, govori statistika sama, saj je na območju Republike Slovenije zaposlenih 118 tržnih inšpektorjev, ki opravljajo nadzor nad celotnim ozemljem Republike Slovenije. V letu 2009 so opravili 20.000 inšpekcijskih pregledov, kar je za takšno število zaposlenih inšpektorjev dokaj veliko in zato trditve, da ne delajo, ne držijo.

Tržni inšpektorat deluje tudi preko prijav. Kot ena izmed možnosti prijave je tudi prijava prek spleta, katere se poslužuje vedno več ljudi, saj je bolj diskretna, posebej če prijavitelj želi ostati anonimen. Veliko prijaviteljev se pritožuje, da kljub spletni prijavi ne dobijo nobenega odgovora po več mesecev. Odgovor na to je jasno podan v ZIN (Uradni list RS, št. 43/2007-UPB1), kjer piše, da prijavitelj po končanem postopku dobi odgovor le, če izrecno zahteva, da se ga seznaniti z ugotovitvami inšpektorja.

Kot potrošniki, ki vsak dan zahajajo v trgovine, se sprašujejo, kako ravnati v primeru, kadar trgovec ne izda računa ali pa ga morajo na to dolžnost opozoriti sami. V tem konkretnem primeru glavna tržna inšpektorica meni, da je v skladu z določili Zakona o varstvu potrošnikov (ZVPot, Uradni list RS, št. 98/2004-UPB2, 126/2007,86/2009), podjetje dolžno za prodano blago oz. opravljeno storitev potrošniku izdati račun. Prav tako

pa je podjetje dolžno za kakršnokoli storitev, ki jo ponuja, vidno označiti ceno, ki vključuje davek na dodano vrednost, seveda če je podjetje zavezanec za plačilo davka. V primeru, da tega ne stori, je to prekršek po 1. odstavku 78. člena ZVPot.

V okviru tega potrošniki zaznavajo tudi naslednji problem: kadar potrošnik plača z gotovino, dobi račun, podjetje pa ga kasneje stornira in pospravi denar. Na te nepravilnosti je bil Tržni inšpektorat tudi opozorjen, vendar niso zaznali, da bi se to dejansko dogajalo v praksi. Kadar bi tržni inšpektor to ugotovil, bi ugotovitve sporočil Davčni upravi RS, ki je pristojna za ugotavljanje takšnih nepravilnosti.

Eno najbolj pogostih vprašanj potrošnikov je tudi, kdo je pristojen za izdelke, ki jim je potekel rok uporabnosti. Večina potrošnikov je mnenja, da je to pristojnost Tržnega inšpektorata, pa temu ni tako. Za takšne izdelke je pristojen Zdravstveni inšpektorat RS, delno pa tudi Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano; za mesne izdelke je pristojna Veterinarska uprava RS.

(Finance, 2011).

Kot lahko razberemo, je področje inšpekcijskega nadzora, še posebej na tržni inšpekciji dokaj kritično opredeljeno s strani potrošnikov. Vsi se zavedamo svojih pravic, ne pa tudi dolžnosti. Inšpektorji so kot drugi zaposleni zadolženi za uspešno opravljeno delo in ga tako tudi opravljajo, saj so rezultati njihovega dela odličen pokazatelj uspešno opravljenega dela. Za območje celotne Slovenije jih je zaposlenih samo 118. Iz poročila Tržnega inšpektorata za leto 2010 je moč razbrati, da se na delo na terenu prevažajo v dokaj izrabljenih in starih avtomobilih (v povprečju je njihova starost 9 let), kar pomeni, da se sredstva ne vlagajo v nepotrebne stvari, pač pa v same postopke.

6 ZAKLJUČEK

V moji diplomski nalogi je v samem začetku govora o inšpekcijskem nadzoru v Republiki Sloveniji. Nadzor kot tak je nepogrešljiv v sodobnih državah. Države nadzirajo svoje prebivalce, prav tako opravljajo nadzor nad državo samo. Inšpekcijski nadzor pri nas natančneje zakonsko ureja ZIN – zakon o inšpekcijskem nadzoru, ki določa načela delovanja. K sprejetju zakona je dosti pripomogla priključitev Slovenije k Evropski uniji, saj smo morali zakonodajo prirediti, da je zadoščala evropskemu pravnemu redu. Najpomembnejša širi načela ZIN so načelo samostojnosti, sorazmernosti, javnosti in varstvo javnega interesa in pravic strank.

Inšpekcijski nadzor opravljajo inšpektorji v posameznih inšpektoratih, ki pa so bodisi samostojni bodisi v sestavi ministrstev. Le-ti pa so krajevno in stvarno pristojni in sicer krajevno na območju celotne republike, razen kadar je ustanovljena občinska inšpekcija in pa več občin povezanih v eno skupno inšpekcijsko službo. Stvarno pristojni pa so, kadar se izvaja pristojnost v inšpekcijskem svetu in kadar inšpektor ugotovi kršitev, ki je v njegovi pristojnosti in jo reši, lahko pa je tudi izven njegove pristojnosti in o tem obvesti ustrezen inšpektorat in celo izda začasno odločbo.

Na podlagi ugotovitvenega in dokaznega postopka inšpektor ugotovi, ali je bilo storjeno kaznivo dejanje, V primeru, da ugotovi storjeno kaznivo dejanje, tudi ustrezno ukrepa. Ukrepe določi inšpektor sam na podlagi zakonov, lahko pa so naslednji: ustno opozorilo, ustni opomin, odločba, plačilni nalog in globa.

Naj omeni še, da poznamo zunanje in notranje izvajanje inšpekcijskega nadzora. Zunanje izvajanje nadzora je, kadar inšpektor na terenu opravlja preglede. Kadar pa se opravlja notranji nadzor, ga opravljajo nadrejeni nad podrejenimi. Na primer: ali inšpektor deluje v skladu z zakonodajo, ali slučajno prejema kakšno podkupnino.

Natančneje je v delu opisan Tržni inšpektorat Republike Slovenije, ki ga vodi Andrejka Grlič. Inšpektorat je razdeljen na 24 lokacij po celotnem ozemlju RS, ima pa 14 območnih enot. Skupno v Sloveniji nadzoruje in opravlja svoje delo 118 tržnih inšpektorjev. Tržni inšpektorji imajo nalogo opravljati nadzor na trgu, in sicer splošni nadzor, v katerega bi lahko uvrstili varstvo potrošnikov, delo na črno, označevanje oblačil in obutve, gostinstva in turizma, omejevanje porabe alkohola in tobaknih izdelkov, dela na črno in drugih. Na drugi strani bi v področje tehničnega nadzora lahko uvrstili področje varnosti, kot je področje električne opreme, predpisov o ravnanju z odpadno električno in elektronsko opremo, s področja strojev, plinskih naprav in gradbenih proizvodov.

Tržni inšpektorat večji del pozornosti namenja varstvu potrošnikov. Varstvo potrošnikov je zakonsko urejeno v Zakonu in varstvu potrošnikov, ki je »luč sveta« zagledal leta 1998 in ureja pravice v razmerju podjetja do potrošnikov. Prav tako pomembni so še trije pravilniki, ki so del Zakona o varstvu potrošnikov. Poleg zgoraj omenjenega zakona inšpektorat izvaja nadzor nad spoštovanjem Zakona o potrošniških kreditih, Zakon o varstvu potrošnikov pred nepoštenimi poslovnimi praksami ter Pravilniki, ki zadevajo zgoraj omenjena zakona.

Poleg samega varstva potrošnikov pa Tržni inšpektorat izvaja nadzor nad varnostjo proizvodov in sicer na podlagi dveh zakonov – Zakonu o tehničnih zahtevah za proizvode o ugotavljanju skladnosti in Zakonu o splošni varnosti proizvodov, ki skrbita, da so proizvodi na naših policah ustrezne kakovosti in dosegajo določen standard.

Poleg ostalega dela omenjenega zgoraj Tržni inšpektorat osvešča državljane-potrošnike z akcijami, ki pripomorejo k zmanjšanju dela na črno in sive ekonomije.

LITERATURA

1. BIZJAK, Domen (2009). *Zakon o inšpekcijskem nadzoru, učno gradivo*. Ministrstvo za javno upravo, Ljubljana.
2. BREJC, Miha (1996). *Politika in javna uprava*. Visoka upravna šola, Ljubljana.
3. BUGARIČ, Bojan, JEROVŠEK, Tone, KERŠEVAN Erik, KLADOŠEK Roman, PURG K., Štefka, KOVAČ, Polona, PIRNAT, Rajko, PLIČANIČ, Senko, PLAVČAK S., Natalija, TRPIN, Gorazd in VIRANT, Grega (2004). *Komentar zakonov s področja uprave*. Inštitut za javno upravo pri pravni fakulteti, Ljubljana.
4. CIJAN, Rafael, GRAFENAUER Božo (2002). *Upravno pravo*. Založba pravne fakultete, Ljubljana.
5. JEROVŠEK, Tone, KOVAČ, Polonca (2008). *Posebni upravni postopki*. Fakulteta za upravo, Ljubljana.
6. VIRANT, Gregor (2009). *Javna uprava*. Fakulteta za upravo, Ljubljana.
7. STOJIN, Tone (1996). *Inšpekcijsko nadzorstvo*. Visoka šola za zdravstvo, Ljubljana.

PRAVNI VIRI

1. (2002) Zakon o inšpekcijskem nadzoru (ZIN). Ur. l. RS 56/2002 (28. Junij. 2002),(ZIN-UPB-1). Ur. l. RS 43/1997 (10. April. 1997)
2. (1997) Zakon o tržni inšpekciji (ZTI). Ur. l. RS 20/1997 (10. april 1997)
3. Zakon o varstvu potrošnikov (ZVP-UPB-2). Ur. l. RS 98/2007 (9. september 2004)
4. (2002) Zakon o državni upravi ZDU-1 Ur.l. RS, št. 52/2002 Ur.l. RS, št. 56/2003, 83/2003-UPB1, 45/2004-ZdZPKG, 61/2004, 97/2004-UPB2, 123/2004, 24/2005-UPB3, 93/2005, 113/2005-UPB4, 126/2007-ZUP-E, 48/2009
5. (1999) Zakon o splošnem upravnem postopku ZUP Ur.l. RS, št. 80/1999 Ur.l. RS, št. 70/2000, 52/2002, 73/2004, 22/2005-UPB1, 119/2005, 24/2006-UPB2, 105/2006-ZUS-1, 126/2007, 65/2008, 47/2009 Odl.US: U-I-54/06-32 (48/2009 popr.), 8/2010

DRUGI VIRI

8. Poslovno poročilo Tržnega inšpektorata Republike Slovenije v letu 2007. Dostopno prek: <http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/TIRS2010.pdf> (9. 6. 2011)
9. Poslovno poročilo Tržnega inšpektorata Republike Slovenije v letu 2008. Dostopno prek: <http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/TIRS2008.pdf> (9. 6. 2011)

10. Poslovno poročilo Tržnega inšpektorata Republike Slovenije v letu 2009. Dostopno prek: <http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/TIRS2009.pdf> (9. 6. 2011)
11. Poslovno poročilo Tržnega inšpektorata Republike Slovenije v letu 2010. Dostopno prek: <http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/TIRS2010.pdf> (9. 6. 2011)
12. Informiraj (2011) *Akcija zbudimo se* 2011. Dostopno 14.7.2011 na: <http://informiraj.me/novice/novica/Akcija-trznega-inspektorata-oZbudimo-seo-kaze-prve-rezultate>.
13. <http://www.ti.gov.si/> (3. 8. 2011)
14. FINANCE (2011) *Intervju z glavno tržno inšpektorko*. Dostopno 16.3.2010 na <http://www.finance.si/274396>.
15. FINANCE (2011) *Intervju z glavno tržno inšpektorko*. Dostopno 16.3.2010 na <http://www.finance.si/273877>.
16. FINANCE (2011) *Intervju z glavno tržno inšpektorko*. Dostopno 16.3.2010 na <http://www.finance.si/274228>.
17. APEK (2011) *Nadzor*. Dostopno 22.7.2011 na: <http://www.apek.si/sl/nadzor>.
18. <http://www.ip-rs.si/> (23. 7. 2011)
19. CURS (2011) *E-carina* Dostopno 23.7.2011 na: http://www.carina.gov.si/si/e_carina/.
20. MZ (2011) *Inšpekcijski nadzor nad kemikalijami*. Dostopno 23.7.2011 na: http://www.uk.gov.si/si/delovna_podrocja/inspekcijski_nadzor_nad_kemikalijami/.
21. MJU (2011) *Inšpektor za javno upravo*. Dostopno 23.7.2011 na: http://www.mju.gov.si/si/delovna_podrocja/inspektorat_za_javno_upravo/.
22. MF (2011) *Medijsko središče*. Dostopno 23.7.2011 na: http://www.durs.gov.si/si/medijsko_sredisce/.
23. MOP (2011) *Letno poročilo*. Dostopno 23.7.2011 na: <http://www.ursjv.gov.si/>.
24. MDDSZ (2011) *Delovna področja*. Dostopno 23.7.2011 na: http://www.id.gov.si/si/delovna_podrocja.
25. MVZT (2011) *Nagovor inšpektorja*. Dostopno 23.7.2011 na: <http://www.iekepp.gov.si/>.
26. MG (2011) *Nagovor glavnega inšpektorja*. Dostopno 23.7.2011 na: <http://www.ier.gov.si/>.
27. MKGP (2011) *Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano*. Dostopno 23.7.2011 na: http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/organi_v_sestavi/inspektorat_rs_za_kmetijstvo_gozdarstvo_hrano/.
28. MK (2011) *Predstavitev področij inšpekcijskega nadzora*. Dostopno 23.7.2011 na: http://www.mk.gov.si/si/o_ministrstvu/organi_v_sestavi/clanki/#c2455.
29. MO (2011) *Inšpektorat za obrambo*. Dostopno 23.7.2011 na: http://www.mo.gov.si/si/o_ministrstvu/organizacija/inspektorat_rs_za_obrambo/.
30. MO (2011), *Inšpektorat RS za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami*. Dostopno 23.7.2011 na:

- http://www.mo.gov.si/si/o_ministrstvu/organizacija/inspektorat_rs_za_varstvo_pre_d_naravnimi_in_drugimi_nesrecami/.
31. JAZMP (2011) Predstavitev agencije. Dostopno 23.7.2011 an: <http://www.jazmp.si>.
32. MP (2011) *O inšpektoratu*. Dostopno 24.7.2011 na: <http://www.pi.gov.si/>.
33. MVZT (2011) *Meroslovni nadzor*. Dostopno 24.7.2011 na: http://www.mirs.gov.si/si/delovna_podrocja/meroslovni_nadzor/.
34. MF (2011) *Proračunska inšpekcija*. dostopno 24.7.2011 na: http://www.unp.gov.si/si/delovna_podrocja/proracunska_inspekcija/.
35. MF (2011) *Registri in javne evidence*. Dostopno 24.7.2011 na: <http://www.unpis.gov.si/>.
36. MOP (2011), *Delovna področja Inšpektorata RS za okolje in prostor*. Dostopno 24. 7. 2011 na: <http://www.iop.gov.si/>.